

BIBLIOTHECA
UNIV. JAGELL.
CRACOVENSIS

53201

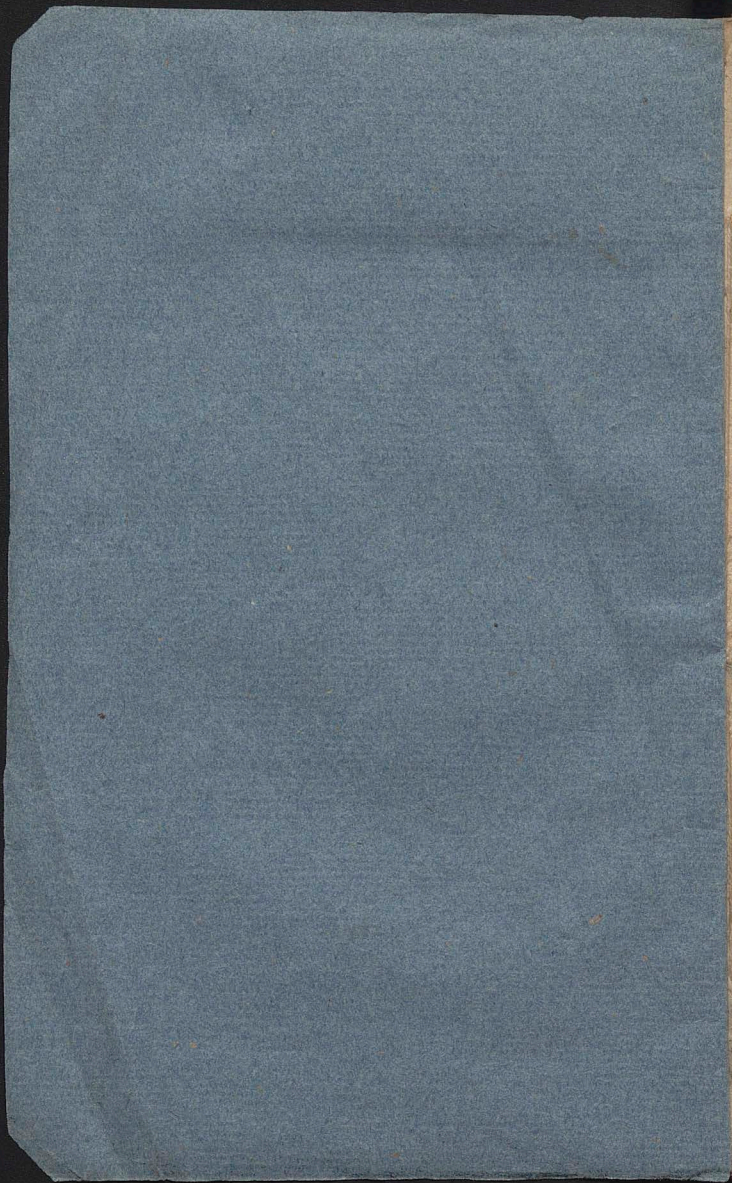
kat.komp

I Mag. St. Dr.

P

Gaxeryński Nicol. Jaci Con-
clusiones ex universa phi-
losophia

Brunsb. 1616.

Dedite in lucem Gentium

ad extremum terre Sicut ad

Conclusio
nes
ex
Unversa Philosophia
Honori
Magni Apostoli
Thaumaturgi Doctoris
Virginis Virgo Martyris
S. Francisci Xave
rii Soci. Jesu

A
Nicolao Garczynski
Anno 1666
Brunsbere
ad

53 201
1

MAGNO
Indiarum Apostolo
S. FRANCISCO
XAVERIO
S. I.

M *Vndus hic, Magnus homo Veteribus habebatur.* a
In illo suam dextram, suam sinistram
agnoverat Philo sophus. b
Sed Quid?
Prevaluerat in hoc homine pars carnalis;
Et ipsa anima, sui magnā parte in carnem abierat incrassata. c
Nihil jam amplius, quā sanguis & caro;
non amplius spiritus sincerus. d
Egebat itaq; compare animā,
ut ex spiritu renatus spiritum reciperet. e
 Providit DEVS spiritum universæ carni, f
TOTVS Ergo simul, toti aderas corpori sine locali diffusionē, g
Pluribus locis simul: In una lingua Multiplex: h
Quasdam tui generis Creaturas veluti ex nihilo formans. i
Cæperunt spirare Reges, qui nunquam vixerunt,
Supanorum, Bazani, Soloris, Sionis, Labonama,
Manibanes, Tamba, k
Populi Paravi, Iaii, Malais, Aceni, Mindanai, Iapones l
Respirare, qui vivere desierant toto fere Oriente Innumeri;
Nam plures quā omnes ab initio hærefes peremerunt. m
Sol post occasum reversus, aliquot horis stetit. n
Ignis de Cælo vocatus, adfuit. o
Mare pluribus diebus Naufragum servavit. p
Aqua in lampadibus pro oleo arsis. q
Terra mortuos reddidit. r
Natura quidquid in ultimo abdiderat, ostendis.
Demum una India, unius gestanda viribus,

Vnivers

*Collegii Cracov: Sæc: Jesu ad 9:
 Petrum 1720 post incendium*

Vnius Viribus reclinavit.
Sed plura etiam nunc loquitur Potamium.

Prædicat Neapolis.

Prædicat in singulis partibus Mundus jam animatus.

TIBI Ergo o Mundi ANIMA,

Mea sacra sit anima.

TV, in quo trassejcit attenua,

In quo deficit subleva

TIBI & TE vivam.

Devotissimus Cliens
NICOLAUS CASIMIRUS GARCZYNSKI

- a Macrob. lib. 2. Comm. in somn. scip. cap. 12.
b lib. 2. de Cælo.
c Orig. hom. 2. in ps. 38. carneam ait fieri animam peccatoris.
d Athenag. de resurr. Mortuo; hunc tribuit effectum Idolol.
e Basil serm. 1. de Bapt.
f Num. 27. Hebr. leg. pro provideat D. DEVS.
g Ita Aug. de Anima Epist. 28.
h Nic. Zambac. orat. in Consist.
i Rich. Vict. de Anima loq. lib. 4. c. 20.
k Soliers de rebus lap.
l Bulla Canoniz.
m Bozius de sig. Eccl. lib. 6.
n Imago Soc. lib. 5. fol. 625.
o Ibidem
p Ibidem fol. 630.
q Ibid. fol. 625.
r Bulla Canoniz
s In vita; per somnum Indum gestabat.

SE-

SELECTÆ CONCLVSIONES

Philosophicæ ex libris de Anima
DE ANIMA IN COMMVNI

1. Anima est actus corporis Organi-
ci Physici potentiâ vitam habentis.

M Vita apud Veteres de Anima dissensio. Pythagoræ
visa est Harmonia. Thaleti motrix substantia. Bi-
anti Intelligentia incarcerata. Hipparcho ignis.
Anaximeni aër. Critiæ sanguis. Hippocrati vigor.
Galeno complexio. Avempace virtus imaginativa. Heraclito
Pontico lux. Aliis aliud qui plures de anima sensus, quam ani-
mas habuerunt. Galeno subscribunt moderni Athei, sed miro,
discursu: volunt temperiem calidi cum frigido judicare, disce-
prare, velle, cognoscere: & capiunt tanta miracula; animam spi-
ritualem, quæ hæc operetur, non capiunt. Jam videant quò se
præcipitent. Gal. Methodi 7. docet, quòd in porco simile est
temperamentum illorum temperiei. Ergo & anima omninò
paris rationis.

2. Vivere est habere ita perfectio-
nem ab intrinseco, ut ab extrinseco
saltem naturaliter ea haberi
non possit.

V Ita alia est Physica, alia inrentionalis. Vtraq; in hoc con-
ceptu convenit, quòd sit perfectio ab intrinseco: & qui-
dem, per identitatem perfectionem hanc habet DEVS,
per aliquid realiter distinctum Creaturæ. Malè tamen Campa-
nella, Cardanus, & multi Chymici vitam lapidibus attribuunt,
licet

licet in illis heterogeneitas ac quædam Analogita organizatio
 patrium ac figura certa reperiat. Omnes enim crystallici sexan-
 gularæ, omnes berylli teretes instar cylindrorum, androdamantes
 cubici, ut narrat Agric. l. 1. c. 13, fossilium. In Cubæ Insulæ
 quibusdam vallibus omnes perfectè spherici lapides. Famosus est
 Pyrthi Achates Novem Musis cum Apolline à natura depictus.
 Similes erant Rudolpho II. Jaspides. In omnibus ejusdem spe-
 ciei lapidibus idem color, & alia, quæ casui attribui non possunt
 cum in omnibus speciebus individuis reperiantur. Neq; efflorescen-
 tiæ metallicæ vivunt, quæ in quibusdam Hungariæ locis etiam ad
 10 digitos supra terram atolluntur. Nisi velis vitam dare etiam
 illi arbusculæ aureæ, quam Paracel. lib. 2. de generat. rerum,
 Nat. docet ex auro fieri, dummodò illud calcinetur prius per
 aquam regis ut fiat calx cretacea quæ imponatur in cucurbitam,
 & addatur aqua Regis & aqua gradationis ita, ut quatuor digitos
 transversos supereminet: & iterum abstrahatur in tertio gradu
 ignis, donec nihil amplius ascendat, & hoc repetatur, donec au-
 rum conscenderit in forma arboris: quam vocant herbam Philo-
 sophicam. Simile quid præstabit albumen ovi colore aliquo infe-
 ctum aquæ injectum, & agitur. Sed quis ista actiones vitæ
 exercere dicet? Certè juxta Geometrarum mensuras Alpes nec ad
 unum cubitum à tempore Annibalis accreverunt. Sed adhuc in-
 teptius licet viginti annorum labore Rudolphi II. Mathematicus
 terram asserit animal & quidem rationale quod ubi conspicit
 certos astorum situs, se conturbat, tempestates ciet, ventos è pul-
 monibus suis expirat & alia Mercora eructat; nos inter Sylvas
 ac gramina ut inter pilos animalis esse bestiolas. Habet in hoc
 ducem aut socium Campanellam, sed hic etiam calorem & fri-
 gus vivere adstruit l. 3. c. 5. de sensu. Planè simili deliramento
 Manichæorum qui teste S. Aug. Ti. in 1. Joan lapidem, parietem,
 vestem, lanam, restem vivere censebant. Quia utex ingenio suo
 fingebant, & inte. pungebant Joan: 1. *Quod factum est in ipso:
 Vita. Quod legi sine fraude hoc modo debuit. Quod factum
 est, in ipso vita erat.*

3: Semina Viventium carent vitâ.

C Ontra Galenum & hîc procedimus, vel saltè contra ejus
 asseclas. Sed cum Philosopho lib. 2. de gen. anim. c. 3.
 ubi ait *Animam vegetativam in seminibus haberi potentia sta-
 suendum*

tuendum est, non actū. Argenterius verò Comment. 2. in ar-
 rem Gal. sic ait *est semen hominis homo, quia formam hominis*
habet. Eodem Valeſius & Senertus recidunt. Imò Scaliger ali-
 oqui totus Ariſtotelicus ſemen canis tantum mutilum vocat canem
 Sed ſi ita eſſet, duas animas in fœtu aſſerere deberent, in quo
 ſunt bina ſemina, & ſine Matre eſſe Filium ex ſolo Patre. Fallor
 niſi viderunt ſemen cucumeris aut aliud alimentum attrahere, aut
 ſenſationes exercere: Melius Magnus Hieronymus q. 4. ad Algas:
Semina paulatim formantur in uteris, & tam diu non reputatur
homo donec elementa conſecta ſuas imagines membrâq; ſuſcipiant.
 Hinc etiam Eccleſia in Ritualibus ſolos eos infantes aut abortus
 baptiſari præcipit, qui habent effigiem humanam.

4. Tres tantum ſunt ſpecies anima- rum, Vegetativa, Senſitiva, Ra- tionalis.

Vel enim vivens per introſuſceptionem convertit aliud in cor-
 pus ſuum, & hoc eſt eſſe vegetativam, quæ continet ſub ſe
 omnes ſpecies plantarum: vel ſenſationes & appetitiones
 dependenter à materia elicit, & ſic eſt ſenſitiva complectens ſub
 ſe omnium brutorum ſpecies. Vel deniq; diſcunt de objecto,
 & circa illud appetitum exercet independenter à materia & hoc
 facit Rationalis: & hæc diviſio eſt univoca. Zoophyta ad ſenſi-
 tivam reducuntur, tales ſunt ſpongiæ, quæ ſi advertant ſe avel-
 lendas à ſaxo, cui adhærent, ſe contrahunt, ac multò difficiliùs
 ſunt ſe avelli, & cruorem emittunt, quem ſi homo olfaciat,
 ait Nierem. in hiſt: nat. ſuffocatur. Talis planta Tartarica dicta
 Baraniec forma agni, quæ ex umbilico radici adhærens circum
 ſe herbas alias depaſcitur. Licet etiam huc refert molam mu-
 liebrem, cui aliquem ſenſum tribuit: talia oſtea & urticæ marinæ,
 quæ ſi pungantur, ſentire ſe oſtendunt dolorem. Huc etiam ar-
 bor Indica dicta Pudica, quæ teſte Scal. exer: 105. n. 28 acceden-
 te homine folia contrahit, recedente pandit, quia forſè aſſatum
 hominis percipit. Alterius arboris in Inſula Cymbulum, idem
 narrat exer: 112. frondes reſectæ ambulant. Narrante S. Aug.
 l. 3. Conf. c. 10. Arboreſ vivere omnes perſuaderant ſibi Mani-
 chæi, ac plorare lacrymis lacteis ficus cùm eis fructus avelleretur.

5. Animæ Plantarum & insectorum,
imo & perfectorum animalium divi-
sibiles sunt, sed non Anima
hominis,

Vivunt etiam surculi & in aliam arborem inserti germinant. Flores etiam in urnis aquarum aperiuntur, crescunt, vegetantur, soli expositi: & in hoc insectorum animas plantis assimilat Arist. l. de Juvent: c. 2. Quod autem seorsim diu vivere non possint, rationem dat, quia non habent omnia organa requisita ad vitam. Quod ipsum S. Aug. l. de quant. animæ c. 31. probat ex eo, quia vidit quendam vermem multi pedem concisum in parres, per singulas partes currere, & unâ parte contractâ sensum illâ ostendere, non alijs, ex quo patuit, quod in singulis fuisset tactus, potentia loco motiva. Ratio est ulterior. Quidquid è materia educitur, est divisibile; pars enim illius è parte educitur, atq; ab ea dependet: Hoc autem modo animas brutorum educi communis est doctrina, quæ omnium brutorum animas æquè divisibiles demonstrat. Neque præcellentia eximit bruta perfecta multorum enim insectorum nobiliores videntur, quàm brutorum, Nam ut S. Aug. l. de quant. Animæ c. 24. *Concedet quilibet plus sapere apiculam quàm asinum.* Neq; tamen ad hominum animas extendenda hæc divisibilitas, nihil illæ habent cum materia commune, nisi unionem, Imò quia est substantia spiritualis repugnat illi habere partes integrantes: Jam verò dato posse & has dividi: abscisso brachio homini, pars etiam animæ refecaretur, & si illa corrumpetur, anima per partes corrumpi posset, si verò maneret illa pars vivens, ubi haberet locum? In hominis certè scelerati brachio mereretur pœnas inferni: qui deinde homo conversus cum reliquis partibus animæ beatitudinem mereretur: ac proinde partim esset infelix partim beatus.

6. Motus in membris hominis ab-
scissis non procedit ab anima.

Arist. l. 3. de part. c. 10. propter multas experientias dixit
Corpus hominis detracto capite progredi irrationale non est.
Narrat

Narrat Acoſta l. 5. Hiſt. c. 14. in Mexico immolatum Dijs hominem corde à ſacrificulo extracto Hiſpanos ſpectatores querulè allocutum. *O Domini ipſi me inter fecerunt.* Antverpiæ, cum caput decollati è theatro decidiffet in terram, & mox canis ad ejus ſanguinem lambendum accuſſiſſet, ita dentibus ejus auriculam apprehendiſſet, ut aliquamdiu ex ea pependiſſet. Spiritus id fecere, qui velut è Pyrobolo erumpentes pyrobolum agitant, ſic dentes decollati tendonibus frigefcentibus conſtringebantur & caſu incidente in eos canis auriculâ, eam conſtrinxerunt, æquè quidlibet aliud conſtricturi. Juvenis Mexicanus jam jam moturus verba conceperat & anima exiens impulſum linguæ ad ea formanda dederat. Niſi fortè ad Divinam Providentiam recurramus quæ eo prodigio voluit excitare Hiſpanos ad impietatem ſactorum nefandorum abolendam, uti & excitavit.

7. Anima eſt unica in homine.

Plato, & Philoponus Græcus Ariſtotelis interpres homini ternas animas attribuit, binas Chymici, Occam & Mayronius. Paulus Venerus tot, quot ſunt gradus Metaphyſici. Sed tutiùs unam communis Philoſophia tenet & S. Aug. lib. de duabus Anim. c. 13. in hunc modum probat. Idem debet eſſe, qui è duobus unum eligit. Ergo eadem eſt anima, quæ eligit ex voluptate ſenſibili, & ex virtute rationali alterutrum. Nam ſi ſenſitiva apprehenderet voluptatem, rationalis virtutem, eligere neutra poſſet. S. Anſelmus verò l. de conceptu Virg. c. 7. hoc modo argumentatur. Si voluntas non influeret in membra injuſtè puniretur pro actionibus membrorum. Ergo. Nam nihil aliud poena eſt, niſi quod eſt contra voluntatem.

8. Anima in toto corpore reſidet.

Platonici perſuaderant ſibi ſolius cordis palatium incolere animam, ex quo veluti è Regia in omnes partes mandata diſpenſaret: in pectore Epicurus. Strabo in ſuperiorum interſtitio; Galenus rationalem in cerebro, irraſcibilem in corde, concupiſcibilem in jecore collocat. Sed omnes aberrârunt. *Ineſt enim, inquit S. Aug. l. de Orig. Animæ. c. 5. Anima vegetativa pedi hominis, quæ illum nutrit: ineſt ſenſitiva manui, quæ diſcernit calorem à frigore, ineſt rationalis capiti, quæ in eo diſcurrit.*

sed ha sunt una anima, itaq; ubiq; est eadem. Residet etiam in aliqua parte sanguinis Nam sanguis est duplex, alius purior, & hic non est alimentum, alius impurior, qui est alimentum, uti distinguit Sylvester in Rosa aurea. Impurior ergo non vivit, proinde neq; pars viventis, de quo S. Th. 1. p. q. ult. a. 1. ad 3. *Humidum nutrimentale & quod nondum pervenit ad suscipiendam perfectè naturam speciei, sed est in via ad hoc, sicut sanguis & alia ejusmodi.* Proinde immeritò Cajet. 3. p. q. 5. art. 2. omnem sanguinem vivere contendit. Non enim (uti docet Philosophus lib. 2. de part. c. 3.) *Sanguis continuus aut concretus est carni, sed in corde ac venis quasi in vasis continetur.* Hic ergo sanguis transit in substantiam viventis tunc, quando vel puritatem alterius sanguinis assequitur, vel in carnem convertitur. Sanguis purus verè est pars animalis & animâ eadem informatur: prohibentur enim Iudæi Levit. 17. comedere sanguinem, quia anima est in eo: quod ad literam vult accipi S. Aug. q. 57. in Levit: & licet etiam in carne sit anima, specialiter tamen dicitur esse in sanguine, quia magis sanguis servit pro spiritibus vitalibus quàm caro. Neq; Christus D. post resurrectionē indiget cibo, tamen sanguine venas replevit: neq; Concilium Ephesinum commodè explicari potest epist. ad Nestorium, nisi sanguis vivere concedatur, ac pars esse verè Hominis. Verbum enim, ait, esse hominem factum assumptione carnis & sanguinis. Residet anima & in capillis. Neq; enim illi sunt partes excrementitiæ. Nihil enim ejus generis Natura simul format cum infante in Utero: nihil subicit Maternæ imaginationi, nullos præscribit extensioni, & latitudini terminos, nullis coercet legibus: viliora hæc sunt, quàm ut illis curas tantas impendat natura: at verò pilis ea omnia imperitur. Propter imaginationem oves Jacobi discolors factæ: alij cani statim geniti uti Thirenus Tarco, Cygnus Trojanus, Tarcinius Priscus, alios numerat Scalig: exerc. 114 num: 2. Schenk; lib. 1. observ. 14. & alij, & nostræ Magister Philosophiæ l. 3. Hist. c. 11. *Fieri potest: ut homo pilis postgenitis Careat vitio jam inde ab ortu contracto* Habent etiam suos morbos capilli quod non nisi animatis evenire potuit. Evenit Rhopalosis, Fissura Rigiditas, Defluvium, Atrophia, Hirsuties, Amputatio, Indecens crassities, Plica. pulcherrimè Magnus Aug. c. 8. contra Priscill. *In nobis sine sensu nostro sunt incrementa & capilli nec cum præcitantur sentiunt & tamen crescunt.* Et lib. 3. Hist. c. 11. docet Philosophus Capillos vivere vitâ vegetativâ, sunt enim rationis

cum

cum frondibus, squamis, plumis, uti idem refert 4 Meteor: c. 9.
Versus Empedoclis & laudat. Sunt eadem, frondesq; pili, densæq;
volucrum pennæ, tum squamæ, quæ forcia membra teguntur.

9. Animarum divisibilium partes sunt homogeneæ.

ITa, ut, si placuisset DEO in bove animam invertere, posset
in capite eam partem ponere, quæ est in pedibus, & plurimum
catellorum animas conjungere in unam molossi. Probat S.
Thomas l. 2. contra Gentes c. 64. Si sunt diversæ partes animæ,
Ergo singulæ partes singulas habent animas. Nam licet dicat
hæc pars animæ ab hac parte materiæ dependentiam, hoc non
inducit diversitatem specificam. Sicut nec visio mea, quæ respicit
ita Petrum, ut non possit Paulum, differt specie à visione mea
quæ respicit Paulum, ut non possit Petrum. Similiter nec unio
Petri ab unione Pauli differunt specificè, licet una essentialiter
hæc respiciat extrema, altera verò alia. Idcirco specie logicâ
distingvi concedentur non Physicâ, seu plus quàm numero minus
quàm specie.

10. Animarum Potentiæ realiter ab illa distinguuntur.

Neq; enim videmus substantias sine accidentibus operari, sic
DEVS, inquit Angelicus Doctor, imperitur igni calorem,
aquæ frigus. 1. 2. q; 110. a. 2. Enim verò vitatur aliquan-
do ita oculus, ut nullum appareat vitium tamen non seruiat ani-
mæ. Quid illi deest? Ipsa anima? Nequaquam: organa?
Sunt integra. Itaq; potentia distincta. Vnde Arist. probl. sect.
30. *Natura manum corpori dedit, animo mentem seu intellectum*
prout ergo hæc auferri ita & hic potest: & cum magnus Augusti-
nus l. 2. c. 3. de lib. Arbitrio securus: *Hic sensus interior, nec*
visus, nec auditus, nec olfactus, nec gustus, nec tactus, dici potest
sed nescio quid aliud, quod cum ratione comprehendimus, hoc ipsum
tamen rationem vocare non possum, quoniam & bestijs inesse mani-
festum est.

11. Nutritio est conversio alimentum in substantiam viventis.

Tribus peragitur coctionibus, primâ in ventriculo, alterâ in jecore, tertiâ in singulis membris. (in animalibus imperfectis & plantis sunt partes Analogæ, ventriculo, hepatis, in quibus etiam alimentum percoquitur) Primæ Coctionis instrumenta in ore sunt dentes triginta duo, quorum molares 10. canini 2. reliqui cibum præparant, qui sic præparatus ad ventriculum descendit, in Chylumq; in eo abit, & mittitur ad intestina, quæ tenuia sunt tria, duodenum, Jejunum, Ileon, Crassa ibidem tria Cœcum, Colon, rectum. Ibi natura separat utile ab inutiles; accommodat, ut per venas Mesaraicas ad hepar transire possit: & hæc est prima coctio. Chylus in venis dictis incipit in sanguinem converti, ibi lien recipit ad se, quod est feculentius & sibi alimentum impurum præparat. Sic jam præparatus chylus vadit ad hepar, & in perfectum mutatur sanguinem, & depuratus rursus in totum corpus per venam cavam distribuitur, parte ejus in cor derivatâ pro spirituum formatione: & hæc est secunda coctio. Vbi sanguis ingressus membra singulis pro natura eorum se dividit, quibusdam juxta pituitosas partes magis, alijs juxta biliosas, &c. & hæc est tertia coctio, in qua generatur humor quadruplex, Innominatus, Ros, Gluten, Cambium & duplex separatur inutile, aliud materia sudoris, aliud eorum, quæ cuti adhærent: hæc deniq; perfecta coctione alimentum transit in substantiam viventis

12. Etiam per transpirationem corpus multa ejicit.

Non minus, quàm ollam bullientem nostra corpora expire, certum est, ex eo Canes feram & suos Dominos dignoscunt, cum eorum vestigia rimantur. Hæc plura inveniuntur in iis, qui fuliginibus abundant, uti omnes viri, idcirco etiam quotiescunq; laverint manus, aquam reddunt impuram, quod non evenit in non viris: Corpora autem quo spirabilia & laxiora, inquit Aristol. l. 8. probl. salubriora sunt. Hæc perspiria variè afficiunt varios, Inde evenit, quòd aliqui selem pati

non possint, quia perspicia illius sunt inimica eorum complexio-
 ni, quocirca etiamsi eam bestiolam non conspexerint, tamen ubi
 ab ea fuerint afflati, horrore corripuntur & graviter alterantur.
 Felis enim, ut docet Paræus lib. 10. c. 34. *pestiferam de se emitit
 auram, quâ potissimum tenellorum spiritus inficiuntur: & ostendit
 multos infantes subitis implicari ægritudinibus, multos inexpectato
 eripi fato, quibus consuetudo familiaris est cum hoc animali.* Quantitatem expirij conatus definire sanctiorus Medicus, ap-
 pendit hominem ante coenam, certarum librarum illi coenam
 exhibuit, post somnum facta concoctione iterum appendit, &
 invenit deesse de pondere. Vnde inferebat quantum expirationis
 factum, scilicet librarum 4, sed ut res certa, ita fallaci ex-
 perimento definita, multum levitatis addunt spiritus illi, qui ci-
 bis accedunt. Hinc levior pransus, quam famelicus.

13. Non fuit Miraculum, quòd A- lexander M. Ivavem exhalârit Odorem.

Exhalant enim nostra corpora. Hinc vitro applicata aut spe-
 culo manus, nubem inducit; calor enim perpetuo in ho-
 mine agit, & fugaces seu volatiles partes à fixis evolant. In
 Alexandro itaq; ex temperie certa odor ille oriebatur, sicuti ex
 temperie deteriori è quibusdam gravior procedit odor, & tempo-
 re quidem pestis hæc corpuscula bene aut malè odora maligna
 qualitate imbuta in corporibus affectis contagionem promovent,
 dum per os, nares & poros apertos sana corpora subingrediuntur.
 Hærent autem hæc corpuscula subinde in rebus, plicis vestium, pa-
 rietibus, donec tandem per contraria eorum malignitas expel-
 latur.

14. Sola Accidentia Neminem Nutriunt.

Si quis species Eucharisticas plurimas sumeret, sentiret se re-
 fici, sed ex eo accideret, quia Christus D. non manet nisi
 quamdiu species sunt incorruptæ, quibus desinentibus cessat
 commorari, & materiam, ut species sunt in connaturali statu,
 substi-

substituit: alioqui naturaliter adverteremus, quando Christus adest, quando ab hostia profectus, & cessaret fidei meritum. Odores non agglutinant se corpori defectu crassamenti, idè nutrire nequeunt: sed recreant cerebrum, & sanitati conducunt, & in pulmones attracti ad cor permeant, in eoq; in arteriosos spiritus permutantur. Hinc Agellius l. 9. c. 4. Historiam Plinij de quibusdam populis, qui solo odore florum ac pomorum vivunt, ait, *plus habere admirationis quàm fides*. Non desunt tamen particule crassiores, quæ cum odore feruntur ac ventriculum solantur: uti experiuntur Coci, qui minùs esuriunt, dum cibos fumantes odorantur. Ne etiam Tabacum omittamus, quæ pituitosos humores è cerebro elicit, illis ventriculi os obstruit, ne multum latrare possit.

15. Purum Elementum neminem nutrit.

Neminem enim vidimus igne, aère, terrâ, aut solâ aquâ traxisse vitam; ubi tamen aliqua mixtio accesserit nutrimento aqua idonea redditur. Nam Isai: 44. Plantata est pinus, quam pluvia nutrit. Imò etiam avulsæ ab arboribus partes & vasi repleto aquis insertæ hoc modo prorogant vitam & absorbent aquam, illâq; deficiente langvore morti prævio ac aliis morbis corripuntur, clarissimè id expressit S. Doctor in 4. d. 3. q. 1. a. 4. *Quamvis aqua in se non nutriat, tamen commixta nutrit*: ut immerito Vales: l. b. c. 6. Controv: nomine Communi Medicorum aquam e nutrimentorum genere proferibat. Imò & contra Medicum asserimus aërem dum mixtioni irretitur nutrire & Medicorum Principem in testimonium voco, ex aère attracto ex pulmonibus spiritus vitales in corde, animales in cerebro nascuntur, qui sunt pars viventis. Adhuc progredimur & ignem intra alimenta viventium etiam modica mixtione variatum asserimus. Pyrausta est majoris Muscæ magnitudine bestiola, de qua Aristot. l. 5. hist. c. 9. est quadrupes, nascitur in fornacibus cupratiis, in ipsis ignibus & tamdiu vivit quamdiu domo non egreditur, peregrinatio illi mors est. Negat quidem hujus narrationis veritatem Galenus sed Scaliger ait. *Ferulâ castigandos esse qui hoc quasi temere proditum ab Aristotele negant*. Credidit hoc Aristoteli Seneca. l. 5. Nat. quæst. c. 6. *Ignis qui omnia consumit etiam*

etiam quadam creat & quod simile videri non potest veri, tamen
verum est, animalia igne generantur. Credit & Magnus Aug.
lib. 12. Civit. c. 4. In ardore ignis nonnulla animalia per conve-
nientiam vivere salubriter. De Chameleonte, quod solo aere
vivat, veteres crediderunt. Nostra ætas deprehendit muscas lin-
vâ glutinosâ in eas subito districtâ capessere. Multò minùs omni
cibo in longum catere quisquam potest. Hinc Medici septem die-
rum inediâ lethalem censent, & ultra diem undecimum vitam
non posse prorogari sine alimento; siquidem calor naturalis non
oriatur ac humidum radicale absunit. Potest nihilominus hic
attemperari, ut modestè agat.

16. Non eo ipso, quòd aliquis nutriatur, debet mori.

Quia, quod per unum cibum deperdit, potest per alium si-
bi valde congruum reparare, & hanc virtutem putatur
habuisse lignum vitæ in paradiso: idcirco non videntur
omniñò fabulosa, quæ narrantur de reparatione ætatis: sic narrat
Delio de quodam sene centenario, qui Tarenti anno 1531 fa-
ctus est juvenis, pilis, dentibus, unguibus in nova mutatis, 50.
supervixit annis. Idem refertur de Abbatissa quadam in regno
Valentiæ. Idem Maffæus de quodam Indo, qui intra 335. an-
nos, quibus vixit ter factus juvenis. & hanc artem jactabat se
scire Campanella & Paracellus. Sed uterq; ante senium de-
cessit.

17. Alimentum in arboribus & ani- malium pilis sursum à virtute At- tractiva promovetur.

Non omnes partes arboris ita duræ sunt, ut alimentum per-
meare nequeat insunt fibræ plurimæ & quasi venæ, per
quas succus propagatur cedente arbore, aut mollioribus
partibus arboris. Capilli animalis nondum geniti alio nutriuntur
alimento, quàm dum animal exolutum est carcere uteri. In ute-
ro enim crassioribus partibus seminalis materiæ aluntur, sicut &
ex ipsâ oriuntur. Postquam verò genitum est animal, sangvi-
ne

ne nutriuntur, siquidem eo deficiente in animali etiam capillos exarescere constat ex Arist. 1. de color: cap. 6. hinc etiam qui metasynerisi laborant sanguis illis ad cutem evocatur, ut bene piluli proveniant iuxta Fernel. lib. 8. observ. 3. sed etiam à Galeno illa alopecia censetur insanabilis, in qua cutis per fricata non rubescit, quia scilicet sanguis, qui est alimentum capillorum, deest. Et eodem Magistro defluvium capillorum oritur corruptio sanguine. Sed hoc melius complexus Philosophus 10. probl. 24. qui docet eodem nutrimento sustentari vellera ovium quo caro. Vellera autem 5. de gen. animi: cap. 5. nihil sunt aliud, quam congeries pilorum. Ex quo etiam Melancholici, qui atriore abundant sanguine, pilos nigriores, biliosi flavos, pituitosi ob copiam ejus humoris albos educant. Causa efficiens principalis est specialis Formatrix, quam Galen. lib. 11. de usu part. c. 14. vocat *Pilificam* hæc variè per membra animalium distributa, & hæc à phantasia Matris subinde turbatur: hæc efficit, quòd homo non habeat pedes pilosos uti lepus: quòd habeat palpebras, quibus reliqua animalia carent, quòd hoc potius quàm altero loco pilos effundat. Causa efficiens instrumentaria est calor radicibus pilorum inhærens, qui materiam digerit atq; excoquit, quo deficiente in senibus hyems capillorum advenit. Canities autem vera à vertice capilli incipit, quia in remotiores partes alimentum Frigidius pervenit. An verò crebra tonsura capitis, oculorum acumini profit, controversia Medicorum dubium facit. Nam Rhases & Avicenna affirmant: Lemnius negat, cum tamen poros conservent, & materiam inutilem exlugant, non parum prosunt: hoc verò non contingit nisi desectis. Habent enim capilli suam proceritatem quam non excedunt, atq; tunc ut alimentum aliquod ita longè minus quam defalcati educunt, ubi & acumen, & crassitum augent, & incrementum instaurant. Quos ita bene svadet Celsus lib. 2. in diuturno pituitæ affluxu ad cutem tonderi. Inde Hygijæ, Æsculapij Filijæ, Sycionæ mulieres comas suas detonfas dedicabant, quo, uti sensum Antiquitatis refert Pausan: ab Hygija Dea sanitatis per tonsuram promittebant sibi sanitatem. Neq; summus Naturæ speculator Aristoteles (ut de eo scribit Laërt) aliter tutabatur sanitatem, quàm quòd semper attonso vertice incederet. Finalis causa capillorum est defensio cerebri, ratio tamen tanta, qualem Riolanus narrat cuidam Turcarum Janizaro præstitam, qui densitate capillitij globos scoporum eludebat: Sed tamen non nullam, hinc calvi magis
obnoxij

obnoxij præ alijs catharro. Nascuntur & intra animal pili & e-
ficiuntur vomitu & aliâ viâ, uti scribit Galen. lib. 6. de locis affect.
c. 3. Nascuntur & in lingua & evulsi recrescunt. Donatus lib. 1.
Hist: Med. mir. p. 35. Prodeunt & ex corde. Sed in illis qui
plicâ frequenti in Polonia morbo laborant etiam in venis repe-
riuntur Teste Herc: Sax: lib. 10. p. 817. quos tamen credibilibus
cum Hippocr. 4. aphoris. 16. non esse verè pilos sed carunculas
tenuitate pilos affectas. Plica Polonica si incidatur, nocet:
antequam erumpat, discruciat. Causa est. Plicæ morbus est
venenata sanguinis infectio instar morbi Neapolitani, Aulicû alijs,
alijs aliter. Hæc fumis cerebrum opplet ac subinde perturbat, ap-
petitusq; movet varios: si erumpat per poros capitis hæret in pi-
lis, ac instar scorpij contuiti, aut viperæ venenum ad se trahit,
hinc ægro levamen: remoto verò hoc extractivo venenum in
corpore relinquitur, ac crudelia concitat symptomata.

18. Ad Venenum potest quis assve- fieri, ut illud sine damno sumat.

A Limentum alteratur & non alterat notabiliter. Medica-
mentum alterat & non alteratur. Venenum alterat & non
alteratur. Hinc multis medicamentis uti non est consul-
tum: Alteratur enim & ægrè ad suum statum redit temperies.
Assvetecit se ad venena, periculoso certè conatu, Mithridates
Rex, qui aliquid quotidie ex eo delibavit, ut postea, cum veller
veneno se tollere, non posset. Narratur etiam de Puella quâ-
dam, quæ usu veneni ita profecit, ut solus ejus halitus adstantes
occideret. Ait se vidisse Coloniae fœminam Alb. M: quæ magnâ
voluptate araneos capiebat & devorabat sine nocumento. Ratio
hujus à Chymicis datur non inepta. Quia nullum venenum est
tam potens, quod non possit esse præstans medicina contra
ipsum etiam venenum. Nam omne venenum sicuti & alia cor-
pora, potest resolvi in sulfur, sal, Mercurium, ex quibus solum
unum venenum est, reliqua verò antidotum veneni: Ergo si ve-
nenata pars separaretur, posset homo nutriti veneno. Præte-
rea dicunt naturam esse determinabilem ad contraria. Nam as-
svetit homo cibis, quos antea nec olfacere poterat. Nemini
tamen hujus speculationis svaserim experientiam.

19. Esus Carnium è simili Anima- li est plurimum noxius.

EXpertus id doctissimus Galliarum Regis Medicus Andr. Laurentius c. 2. de lue ven. qui plura animalia ejusdem speciei carnibus nutrit, canes caninâ, sues suillâ, &c. quibus paulo post pili defluere cœperunt, ulcera oboiri, tumores, ac ejusmodi mala: occasionem experiendi fecerat narratio cujusdam senis qui affirmavit ob esum carnium humanarum luem, quam Galli Hispanico, Hispani Gallico nominant titulo subintrâsse sub Carolo Rege Galliarum anno 1495. ad Neapolim dum non sufficeret Gallico exercitui annona, caupones verò, è cœsorum cadaveribus excisas divendebant passim carnes. Hinc morbus hic vulgaris, in Indijs, quia & esus carnium ejusmodi est vulgaris. An verò unica morbi illius ista origo fuerit, dubium est. Mediolani fuit scœmina. quæ pueros furto sublato tale condiebat, & sic illis vescebatur. Refert etiam Hector Boët: Hist. Scot: l. 18. Quendam latronem cum suis solitum vesci carnibus à se occisorum idcirco captum & cum tota familia exustum, sola infans relicta vix annum nata: sed ea ubi 12. annum attigit, lapsa in simile scelus, & cum duceretur ad supplicium exprobrantibus facinoris immanitatem respondebat. *Nescitis quàm delectet humana caro, si gustaretis, nemo esset, qui à liberorum esu abstineret:* nec desunt historiæ, in quibus narrantur ad has execrabiles dapes adacti. Narrat Cromerus l. 11. ad ann. 1315 & Prussix Hist. Ann. 1629. & Strada in Belgio: neq; tamen eum secutum morbum referunt. Idem fuit necesse aliquid aliud advenisse. Medici adhibent in Mumiis hanc carnem. Sed quid sit Mumia, variant. Paracellus sanguinem vocat, Mumiam liquidam: Carnem furis pendentis Mumiam constellatam. Bellonius succum lib. 3. obs. c. 32. è cadaveribus Arabum Myrrhâ, Croco, Aloë, Balsamo perunctis exsudantem instar mellis odoratum nec insuavem sed loco succi Arabes non raro saniem è pestiferis alumine conspersis cadaveribus venditabant. Et loco Mumiarum *deservuntur* inquit idem *cadavera viatorum, quos arena in Arabia & Aramoniæ regno involuit, sol arefecit.* Paræus Nominis Magni Medicus lib. 10. Chirurg. c. 7. ridet mumix usum. Nam si cadavera sunt Principum meliorem condituram habentium, quis permittet evahi? Si plebeia solo sunt Asphaltis inuncta.

Vnde

Vnde Matthiolus ait, Cadavera furum sale & aromatibus condita in furno siccata pro mumijs venditari & usum damnat ut barbarum & Thevetus dicit se expertum ejus usu oriri symptomata, Cardialgiam, Ventriculi tumultum, vomitum, oris foetorem: Damnata & Libavius p. 849 & asserit, ad nos falsas tantummodo deventi mumias neque concedit adeo Balsamum à putredine præservare, ut vulgò jactatur. Græcia Ducis Veneti uxor scatebat balsamo & foetorem ejus nemo pati poterat. Antiocho & Herodi certè non deerat balsamum & tamen vivi computruerunt: Nam & ipsum balsamum corruptibile est. Alij quomodo per artem ex Juveneruso mumias forment refert Tenzelius Medicin: Draftar: c. 6. ex quibus omnibus patet carnis humanæ usum hominibus inimicum,

20. Carnes assæ utiliores Coctis.

Coctio sic definiri potest. *Est perfectio quadam à calore superfluum humidum absorbente.* Hæc definitio convenit coctioni fructuum à sole, qui calore suo naturalem adjuvat veluti calens emplastrum, ventriculum. Convenit coctioni ab igne. Convenit & coctioni Medicæ vulnerum: quæ fit cum humores ita maturantur & ad hoc perducuntur, ut amplius non putrescât. Ex his patet quòd non cocta sint frigida, cruditatem enim definit Arist: 4 Meteor: *Est inquit imperfectio qualitatum impatibilium ob indigentiam propriæ caloris.* Coctio ab igne, propriè dicitur *elixatio*, quæ hoc modo fit: calor igneus in humido aquæ recipitur & rem illam humectat quæ elixatur, poros ejus aperit, & humorem extra evocat, reliquum autem quod relinquit humoris digerit. Idcirco elixari non possunt, quæ nihil habent humoris, ut cineres. Vel quæ habent humiditatem ita cum succo terreo unitam, ut separari non possit, ut ligna, metalla. Ex hoc etiam fit, ut carnes bubulæ difficiliùs elixentur, quàm agninx v. g. quia humidum difficiliùs separatur. *Assatio verò est coctio à secco & alieno calore, ut humor, qui est intus, absorbatur poris exterius clausis,* ideoque assa humidiora intus, quàm elixa. Inde fit, ut homo ad magnum ignem non sudet, quia est quasi in assatione, sudet in balneo, quia est quasi in elixatione. Hinc Arist: 4 Meteor: c. 3. ait carnes assas utiliores elixis & probat. Quia cum sint humidiores elixis, plus ad nutriendum succi afferunt. Ideò verò juscula coctarum carniùm refrigerata con-

crefcunt, quia ex carnibus extractum continent gluten, rorem, cambium. Notat tamen Celfus lib. 1. c. 6. Elixâ lubricare, affa constringere, nec ftipticis convenire. Cæterum magnum beneficium præftant animalibus Laniones, dum ea in cibum hominum mactant, quia dum ab electis comeduntur, in cœlum partes eorum deferuntur. Vnde Taulerus Serm. 1. in Vigili: Pascha: dixit. *Non possunt creaturâ nobiliori modo in suam originem redire, quàm in corpore sancto cui in cibum uniuntur.*

21. Fames est appetitus cibi. Potus non nutrit.

Fames in hunc modum excitatur. Quodlibet membrum sicut radix arboris ad se trahit alimentum quod ubi deficit, vicino membro eripit, & hoc alteri donec ad sedem ciborum ventriculum deveniatur, sic tandem imprimatur officio ventriculi impulsus quidam, hanc molestiam averfatur appetitus, & illâ cognitâ per phantasiâ ut remedium appetit cibum. Hic appetitus excitat virtutem moticem, ut quærat alimentum, & quia sicca faciliùs implent ventriculum, ne divellatur, quam liquida: ideo magis illa appetit. Vnde Gal. famem & sitim inter dolores recenset. Potus verò raris est, qui simul non sitibus, cibi enim vires ex parte supplet lac, cerevisia &c. Potus autem hæc facit. 1. Provehit cibum tenuitate suâ per meatuum & venarum angustias. 2. Juvat concoctionem potissimum eam, quæ in ventriculo fit, nam hæc se habet per modum elixationis. 3. Cibum permeat ut succus faciliùs ex illo eliciatur. 4. Siccitatem membrorum & fervorem sanguinis temperat, per quod juvatur nutritio; & impeditur, ne humidum à calore contumatur; qui succus ubi deficit membra eum ab alijs attrahunt simili modo atq; in fame. succus autem deficit ex nimio excitato calore vel sudore. Aves rapaces licet sint calidissimæ potu non egent: sed illum compensat multi aëris attractio, tales enim sunt pulmombus prægrandibus, multumq; simul adducunt ad interiora aërem. Delectatio fit à potu in summo ætophagi officio ubi sunt partes molliores, quæ à potu rinfantur. Hinc pueri integra pruna devorant, quia majores boli magis titillant. Noxia tamen velox comestio, quia multum secum aërem rapit, & eo ventriculum implet.

22. Color pilorum, Temperiem indicat animalis.

Non est ridenda Physiognomis, si intra eos terminos consistat, quos P. Nicquet ex Aristotele præscriptit. Natura enim, inquit doctissimus quidam è Recentioribus, non ita latet in oculo, ut non aliquibus signis prodeat in manifestum, & in bene formato corpore animus sua melius obire solet muniat sed divinatio de moribus à multis pender. Noscenda est complexio, noscendi mores natorum, scienda conditio & status alicujus. Fortes enim fortibus, boni bonis creantur, neq; imbellem progenerant aquilæ columbam. Locorum etiam varietas variat inclinationem. Alius est genius eorum, qui montana, alius eorum, qui plana & qui palustria incolunt loca, alius qui gelidam Arcton & qui tepidum Austrum. Liber tamen hominum actus nulli subjacet legi. Vnum etiam signum sæpe tallit, vim multitudo conciliat. Niger color capillorum, Melancholicos vulgò indicat. Cum enim capilli nascantur è vaporibus capitis mixtis sanguini pingui ac glutinoso colorem etiam ex ijs contrahat. Oritur autem nigredo ex adustione quam in Æthyopiis videmus: licet ipsi non sunt calidi propter continuam spirituum jacturam, quam solutis à calore poris faciunt. Partes tamen extremæ calent ab æstu externo. Compertum autem est mutari capillum cum regio mutatur. Pilus albus signum frigiditatis & phlegmatis, quæ ab interno calore non concoquitur, sed quasi putrescit & ideo capilli in senio canescunt: quamobrem qui citò albescunt, pituitâ abundant. Flavus & rufus color medij sunt inter nigrum & album, quia niger oritur à caloris adustione, albus à frigore, hinc quò magis rufus capillus est, eò plus de bile significat iuesse. Mediocriter verò rufi bonum temperamentum denotant animùmq; ad fortitudinem, audaciam, subtilitatem, acumenq; ingenij natum. Crispi sunt vel propter pororum obliquitatem, quos calor debilior in cute duriore efficit, vel ex abundantia caloris & siccitatis: propter quæ capilli teste Gal. lib. 2. de temp. torquentur ut corrigia in igne. hinc formosæ, cum sint frigidiores & humidiores, planos capillos habent. Qui crispo capillo, facilius calvescunt, difficilius canescunt: & contra qui plano, facilius canescunt quàm calvescunt. habet autè capilli cum plantis andolem communem, nec in summo æstu crescunt, hinc in fe-

bribus defluunt; nec in fummo humore aut siccitate, hinc senibus decedunt aut rarefcunt, alijs non prodeunt in metu furriguntur quia calore ad intima profugo pori constringuntur. Didacus Oforius Nobilis Hisp. sub Ferdinando Catholico auditâ mortis fententiâ quafi in momento incauit. Idem refert Scal. exer. 313. de quodam conjurationis fufpecto. In talibus calore ad intima concurrente materia capillorum refrigeratur plurimum & quafi congelat ac in capillos veluti pruina prodit. In carceratis & Itinerantibus magis crefcunt capilli, quia magis fuliginibus abundant. Tempora citius canefcunt ob fubjectas cuti partes frigidiores, citius etiam canefcunt nati ex Parentibus vetulis aut lactati ab ejuſmodi.

23. Generatio eſt Origo viventis à vivente in fimilitudinem Naturæ.

EX hoc patet 1. quòd Adam non genuerit Evam, qui nihil ibi contulit ex ſe à natura ordinatum ad ejus productionem. 2. Refurgentes à mortuis divinitus & creati à Deo, non ſunt proles DEI, quia illis nihil de ſua ſubſtantia communicavit. 3. Pullus, anas non eſt proles Gallinæ, quæ illum ex ovo anatis excluſit. 4. Plantæ non dicuntur habere filios, etſi verè generent, quia hic titulus ſolùm ſenſitivis datur. 5. Conſanguinei dicuntur, quorum unus alterius habet ſanguinem. 6. Magis parentes amant Filios, quàm Filij parentes, quia quiſq; amat ſeipſum, Parentes verò habent in Filijs aliquid ſui non e contra: inde eſt, quòd minus amant, licet magis ad amandum obligentur. Vnde S. Aug. 4. Confes, c. 2. dixit. *Etiã ubi proles contra votum naſcitur, nata tamen cogit ſe diligere*: & idè ut notat. S. Th. 1. 2. q. 100. a. 5. Nullum datum præceptum Parentibus diligendi Filios, datum Filijs diligendi Parentes. 7. Ardentiùs Filij quamdiu ſunt parvuli amant Parentes, quia valde exiguum habent alienum, & per alimenta acquiſitum, ſed totum Parentum. 8. Quia à Parentibus accipiunt aliquid. Hinc & temperies & virtus Patrum ſæpe ineſt Filijs aut vitia. Hinc ſpurios an: 1587. Sixtus V. irregularitatis damnavit. *Quia ſicut temperiem Parentum ita vitia & incontinentiam imitari ſolent*. Scal. exer: 265 dixit *Spurij peſſimi fere ſunt, imo proverbium eſt apud Italos,*

Italos, spurium qui nequam facit officium suum facere. Mali sunt quia ex malis. 9. In primo gradu rectæ lineæ Matrimonia esse contra leges naturæ, quia sterilia & ita eorum horror à natura impressus, ut cum Sveronio teste, foemina quædam filium nullis imperiis agnoscere vellet iussa à Magistratu eum in Maritum accipere: maluit filium fateti. De hac vi naturæ S. Aug. 15. Civit: c. 16. *Nescio quomodo humana verecundia inest quiddam naturale atq; laudabile.* Post quartum tamen gradum Inno: III. c. non debet, de consanguineis licita pronuntiavit ejusmodi conjugia. Quaternarum inquires, numerum bene congruere prohibitioni conjugij corporalis, quia 4. sunt humores in corpore quod quatuor constat Elementis. Quia scilicet post quartum nihil invenitur à progenitoribus relictum. Nam in primo gradu quod acceptum fuit levissimum & quasi igneum evanescit, hoc est in Filio, in nepote æreum, in pronepote aqueum, in abnepote pars terrea, itaq; in gradu quinto nihil superest. 10. Græcum tamen provebium. *Heroum filij noxa, retinet sæpe veritatem.* Nam ut Spartianus in sept: severo, *Illustres doctrinâ aut sapientiâ viros tales sæpe liberos habuisse, ut melius fuerit de rebus humanis sine posteritate decessisse.* Accidit hoc partim ob Nutrices, quarum improbitatem cum lacte hauserint. Tantundem enim ait Agellius lib. 12. cap. refert quo lacte quis nutriatur atq; ex quo semine nascatur, partim quia in Parentibus, quicquid optimum fuit curis majoribus non filiis impensum: Partim, quia filij relictii in opibus & claritate non assueverunt dura pati & ardua agere.

24. Pullus ex ovi albumine prodit.

Pullus non ex toto ovo nascitur, nam reliqua ejus parte nutritur. Hippoc: quidem ex luteo nasci Arist. ex albumine adstruit. Videamus cui experientia, quam fecit Dan: senerit in sua Physica saveat. Ovum sub gallina die quarto, imo subinde, si aperiatur, patebit in eo cor, & duæ à corde venulæ micabunt. Septimo die cor involutum & mucor luteus pro formando jecinore spectabitur, qui ab hoc die sensim concresecet colore retento, quod luteum etiam in pullis exclusis visitur. In hoc jecoris rudimento per novem dies à formatione nullus sanguis compareret, cor tamen turget sanguine. Cor autem sedem habet

in media ovi longitudine, ubi luteum albumini desuper committitur. Quod si quis die secunda ab incubatu aperisset concretum quid instat nubis spectasset, & in ea pullum capite conspicuo ac juxta caput puncto se dilatante ac constringente, ex quo diebus sequentibus vena admodum tubra per torum pulli dorsum in longum porrigitur, ex qua alia venæ ad pelliculas luteum involventes ducuntur. Ex quo patet luteo ali, quod in sanguinem vertitur, qui per venas ad pelliculam circa luteum protentas advehitur, & in hepate conficitur.

25. Complexio animalis figuram format.

NAm cholera cum siccum & calidum faciat corpus, non potest reddere nisi longum quidem sed strictum atq; gracile, quia calor elevat, siccitas constringit. Phlegma est quid frigidum ac humidum, breve itaq; & latum facit, aqua enim diffundere se novit, non attollere. Sanguinea indoles calida & humida hæc mediocre facit animal, quia ob humiditatem in altum se non adeo attollit, ob calorem non nimis se in latum diffundit. Melancholia strictum & breve corpus constituit, frigus enim non faciet incrementum, siccitas obest latitudini.

De Anima sensitiva.

26. Bruta non sunt Prædita Animâ rationali.

Asserebat Pithagoras, Anaxagoras, Diogenes, & alij quibus credebantur animæ per Metempsychosim è corporibus hominum motæ, tanquam in ergastulo pro demeritis in brutorum corpora compingi. Imò Galen: exhortat ad art. liber. stud. agnoscit in brutis rationem delitescentem. Quod fraude Demonum S. Chrysostr: hom. 4. in act. Putat contigisse ut crederent animas nostras à brutorum non differre ac sensum persvaderent sibi mortales ac demum alterius vitæ sublatâ spe in hac beatitudinem fundarent; secuti Gnostici errorem imò & Indi moderati, qui putant simias scire loqui, sed dissimulare, ne ab Hispanis ad labores compellantur. Strabo etiam cum Dione dat

mentem

mentem Elephantis, & Lipsius in Plin. lib. 18. c. 1. *Seraiwne carere, si Elephanti carent.* Plinius verò ipse eò loci his bestiis tribuit intellectum patrij sermonis, & imperiorum, Obedientiam, officiorumq; quæ didicere memoriam, amoris & gloria voluptatem. Plurarch: in Phædimo vulpem syllogizare. Juxta hos merito Gryllus socius Vlyssis à Circe in bestiam mutatus, postea redditus sibi querebatur bestias felicitates, quæ sine labore scirent ea quæ homines eum studijs. Vltorius progressi apud S. Chrisost. l. c. Quidam Philosophi, qui etiam donum Prophetiæ Corvo Corniciq; & claram DEI notitiam tribuebant. Sed non minus indecorè Steph. Pasquier: epist: ad Adr: Turnebum. *Quis scit an quando colludo cum mea fele ego me cum ipsa potius, quam ipsa mecum se recreet meq; utatur tanquam instrumento sua voluptatis.* Imo Campanella verbis scrip: Tob. 38. abutitur ad hoc evincendum & l. 2. c. 23. de sensu ait loqui inter se sed nos illorum linguam non percipere, uti nec, Italum Germanicam: ediscere tamen nostram illa ubi nobiscum versantur, etsi in aliam regionem deferantur novam non intelligere. Fatemur miras esse bestiarum operationes, sed nullas excedere limites phantasticos aut instinctus. Si enim quævis belluarum discursu & non instinctu ageretur, variarent utiq; in modo operandi: at nunc omnes hirundines è luto, omnes passerès è plumis. omnes philomelæ è musco arborum, omnes acanthides ex lana in ramo arboris omnes linariæ, ex lana sed in rubis nidificant, omnes galguli ut corbes è ramis appendunt, omnes picæ spuiis sapiunt, turdi & merulæ fundo obliuato muscum circumponunt &c. Imo conuenio istos. Bruta habent animam rationalem perinde ac homo. Ergo & merita & demerita, sicq; lupi pœnas inferni subituri pro cæde ovium, columbæ & oves pro sua mansuetudine cœleste præmium recepturæ. Ergo perinde est cæde illarum maculare manus, carnibus stomachum, atq; antropophagiâ. *Imagines,* inquit Arist: l. 8. hist. c. 1. *Solùm sunt scientiæ & prudentiæ in brutis,* non res, quicquid in illis similitudinem gerit industriæ ope imaginationis ac sensûs interni peragitur, uti inquit l. de quant. Animæ c. 18. Præsul Hipponensis. *Quod voces attingit brutorum, illæ juxta Philosophum 7 Polit. cap. 2. solùm molestum & jucundum significant: id est passiones indicant, sed non texunt orationem & 1. Polit. 2. sermonem dicit, homini esse naturalem ratione enim & oratione à bruto distinguitur.* Neq; egent bruta commercio sermonis, sunt enim determinata ad omnia quæ vitæ

sunt eorum necessaria, scilicet ad operas, vestitum modum se-
tuendi, nam omnia in brutis ordinantur ad conservationem sui
ad quod non est opus sermone: sed sufficit dignoscere corrupti-
vum. Hominis verò passiones ordinantur ad contemplationem
universi, idè non solum debent significare discretionem jucundi
à molesto sed & falsi à verò, sed & unius entis ab alio, ad quod
requiruntur quàm innumeræ cognitiones, tam voces.

27. Ungves & unguæ in animalibus animantur.

Vivunt enim nutrimentumq; accipiunt per venulas sibi ad
radicem adjunctas: nam ut Gal. lib. de administ. anat.
cap. II. observavit, ad eorum bases vena, arteria, & ner-
vus terminatur. Per quem sugunt impuriorem sanguinem, au-
genturq; in longum, uti quotidie experimur etiam in profun-
dum, quia cum ætate crassescunt, neq; ibi primò incipiunt ubi
caro desinit, materia eorum proxima ad articulum propiorem
fere extenditur, quæ si ibi aliquo casu compressa, aut læsa fuerit,
idem suo tempore in ungue vitium spectabitur. Si cultro aut vi-
tro abradatur, (quod in eo vitio per quod digitis pedum incre-
scent utiliter solet fieri) redeunt ad suam crassitiem. Causa affi-
ciens illorum vix plastica, quæ leoni aduncos: simio donavit
imbricatos. Meritò verò Empedocles rejicitur, qui censuit
ungves, nervos esse congelatos. Quod varios assumant colo-
res, oritur à subjecta materia cum fiat in se pellucidi. Hinc Eu-
ropæis albicant cum modica rubedine, Æthyopibus nigricant,
quæ hic est color corporis. In ictere morbo flavent, & juxta
Hippocr Sect. I. Coact. prænotat. Aphoris 493. si lateant in
ægotantibus ex morbo acuto, vel hydrope, mortis sunt indicium.
quia livoris causa est caloris extinctio. In tabe adunci fiunt,
& albidii, quia calor nimis percoxit materiam. An ex ungue leo
possit cognosci? Veteribus fuit certum, nec nobis dubium,
servat enim & in hoc membro natura cum cæteris proportionem.
Ex ungue hominis magnitudinem assequi in promptu est, dum-
modo partium rationem à Kitchero Tom. 2. Musurg. lib. 10. præ-
oculis habeamus. Facies est nona pars longitudinis totius ho-
minis cuius pectus ad imum femur constituunt tres partes. ad-
datur ex Hugone Sempilio lib. 3: de Math. discipl. cap. 2. §. 1.
Quod

Quod pollex sit tercia pars faciei, & ejus crassitiei cujus longitudinis. Jam verò pollicis quarta pars unguis. Itaq; si unguis sit unius ulnæ, pollex erit quatuor, facies 12. & tota longitudo hominis 108 ulnarum. Noscitur & complexio ex ungue, ex quibus hæc cum Luca Gaurico lib. de Sculptura pag. 330 deduci possunt. Ungues lati colore albo, subflavoq; tincti, naturæ bonitatem: angustj proluxiores ac curvi carnosj improvidum ac malè sensatum obliqui ad repaces accedunt aves: parvi, nigri, asperi, & qui carni adhæserint, vitia Melancholicorum: rotundiores calorem exuberantiorẽ, & ea, quæ istam consequuntur temperiem. Maculæ unguum notant sanitatem, & calorem robustum, qui secernens partes sanguinis alias ab alijs, eas maculas efficit.

28. Sua Specialia habet in variis animalibus quævis anima.

Capite caret orbis piscis marinus. Asini inveniuntur cornuti in Affrica, teste Herodot. & apri apud Indos teste Plin. Aonij boves unum cornu in media fronte gerunt. Aelian. mobilia cornua habent boves Phrygij. Philippo II. Hisp. Regi equus cornutus fuit. *Lingvam* non habet testudo marina & Crocodilus, ranarum lingua extremo oris alligatur, versus guttur libera porrigitur. Bifida lingua est lacertus. Nierem. Hist. Nat. *Dentium* loco Chamelæon os continuum serratum gerit. Herculi triplici ordine dentes, in Silesia cum aureo dente natus puer. And. Schot. *Cervice* unius ossis constant lupi, Leones, Hyænx: Canes aliqui in America nascuntur sine ulla. *Mammæ* intra artus elephas habet: Simius in pectore. Cornigera sunt, quæ bifulcis unguis. In Arabia felici, cauda arietis librar. 44. Pilos versus caput obversos habent Origes. Tarandus, Polypus, Chamelæon assumit, tetigit quoscunq; colores. Ranæ solùm in oculis, corde, & paucis venulis habent sanguinem. Ex ossibus leonum masculorum ut è silice ignis excutitur. *Costa* homini octonæ, suisibus denæ, cornigeris 13. serpentibus 30 Plin. Cor maximum asino, lepori, muni, cervo. Duplici corde Elephantès invenit Gal. Ranis geminum *jecur*, *Liene* caret Chamelæon. Mures in Orientali India inveniuntur magnitudine vulpium, in Calecuta lacerti instar aptorum. In Affrica sunt aliqui muti canes. Ranæ in Cyrene silent. Arist. Ovibus in Anglia potus aquæ exitialis

Cardanus. Camelos vivere annis 50 ait Arist. Elefantos 200 imo
& 300 Solinus. Catos 10. mulos 80. asinos 30. equos etiam ultra
50. Boves, sues, canes 20 oves 12 capros 8.

29. Colorem non in sola superficie videmus.

Ergo quodlibet corpus aliquou(s)q; diaphanum. Id ante nos
asseruit Lud. Coronell lib. 3. Phyl. Joan. Bapr. Bened. epist.
ad Philib. Pingonium: proinde nec reflexionem fieri lucis
â sola ultima superficie, cum hæc ultima non deur: quod verò
non transeat lumen quodvis corpus, partes interiores asperæ,
quæ etiam sunt in polito corpore, cohibent, & reflectunt, &
ideo nix & glaciei farina non transpatet, quia partes inæquali-
ter fitas habet, transparebat autem integra quia partes habet æ-
qualiter collocatas. Imò nec videretur corpus, nisi lux intraret
illud. Idcirco metallica specula non videmus sed solam lucem
reflexam in aère vicino. Vitrea videmus, quia radius illa subin-
trat. Veritatem hanc, si cui experiri placet, non dubito, quin
charta illi sit opaca, transpatet: magis opacum lignum, autum
argentum, tamen ductum in folia pictoria transpatet si nigro su-
perponas. Alioqui, si sola superficies videtur, datur superficies
indivisibilis, hæc addita alteri & millesimæ non augebit corpus,
cum indivisibile additum alteri simili facere quidem potest plus,
sed non majus. Si autem purè opacum corpus dederis, lucem
solam ante illud videbis. Non tamen lux in infinitum diaphana
penetrat, nam mare purissimum non ultra 15 ulnas lucet, ulte-
rius jam tenebræ.

30. Visio fit in retina.

Oculus tunicis octo constat, tribus humoribus, musculis
septem. Ex tunicis *retina* est quædam, quod retis figuræ
colludat est levis, densa, ac solida, alba. & subrufa ali-
quantum, cujus officium est imagines per oculum illapsas tan-
quam in speculo repræsentare, unde & speculatoris dicitur, cen-
trum oculi pro suo centro habet retrò terminata per nigrum cho-
roidis colorem. In hac ergo dicimus visionem fieri. Quia in
ea parte oculi fit visio, in qua subjectatur radius formaliter visori-

us, in sola verò hac subjectatur. In crystallo enim tantùm con-
tula lux redditur, quod quisq; experiri potest qui lentem con-
vexam similem crystalloidis objecto colorato opposuerit. Et hinc
ratio redditur. Quare noctua de die non videt, nisi obscure.
Quia scilicet lux copiosa in retina species objectorum diluit,
noctuæ verò amplam habent fenestram, per quam admittunt
lucem, pupillam scilicet, & insuper aliquod lumen nativum;
quod efficit, ut noctu distinctius objecta intuantur. Et hoc
modo albus color disgregat visum, quia plurimùm secum lucis,
utpote illi affinis, advehit. Hinc etiam aliqui constringunt pu-
pillam, alij manum opponunt, ut lucem arceant, dum dissita
speculantur. In nervis opticis nulla cavitas reperitur, ut Vesal l. 4.
cap. Anatomicè inquisivit.

31. Species Visibiles & Lux produ- cuntur successivè.

Et doctrina Arist. lib. de sensu & sensibili c. 6. quam sic pro-
bat. *Quod movetur ab alio, in aliquod movetur, quare
necesse est quoddam tempus esse, in quo movetur ab altero in
alterum, tempus autem omne divisibile, quare erat quando non
videbatur radius, sed adhuc in medio ferretur. In quem locum S.
Tho. lect. 16. addit. Si mobile simul esset sub utroq; termino, fore
ut non moveretur ab uno termino ad alium vel enim esset in ter-
mino à quo, & sic simul esset actus, quatenus haberet terminum
ad quem, & simul potentia, quatenus adhuc esset in termino
à quo.*

32. Species sunt proprium Objectum potentiæ visivæ.

Ex Philosopho cap. 1. de memoria ubi inquit. *Memoria spe-
culatur, & sentit simulachrum quoddam simile typo, aut fi-
gura, non tamen secundum se, sed tanquam imaginem quod
ad oculum faciliè ob paritatem rationis transfertre & clarùs Ma-
gnus Aug. lib. 11. de Trin. c. 4. hoc ipsum docuit sicut ergo ima-
gine cognitâ in somnis ducimur in cognitionem Objecti, ita
imagine cognitâ in oculo. Idem sentit S. Thom. lib. 3. contra
gentes Cap. 69 Idem tota antiquitas. Et ad eò certum fuit Du-
rando*

rando in adum dif. 3. q. 6. ut diceret, *Si species non videntur, neq; dantur.* Species enim est talis imago, quæ rei formam, ac figuram propriaq; lineamenta expressè continet, aptaq; est visum terminare: Hæ species à coloribus veris producuntur, ad eum modum, quo lumen à luce, sicut enim lumen à corpore lucido perpetuo fluxu emanat sine ulla diminutione corporis lucidi, sic dimanant à corporibus species visibiles. Hæ diversa media transeunt, & coloribus pingunt diversis, neq; tamen videntur, nisi, quæ in oculos incurrunt. Hæ amoto objecto statim evanescent, neq; à corporibus sine luminis præsidio producuntur.

33. In Speculo nihil videmus.

Solum enim confert ad hoc speculum, quod species suâ politâ superficie opacâ integrè ad nos reflectat. Idcirco & res majores apparent ipso speculo, & non nisi ex certo loco conspicuntur. Hinc & in tanta distantia post speculum apparent objecta, in quanta sunt à speculo. Ex hoc procedit, quod ante concavum videamus velut egredientem imaginem ex hoc quod in speculo dextra pars objecti à sinistris apparet, & è contra.

34. Perspicilia ignota fuerunt Veteribus, nunc non eadem omnibus.

Observavit doctissimus Lipsius cent. tertia epist. 336. nunquam mentionem perspicilliorum apud veteres deprehendi. Collyrijs ægtos resiciebant oculos, succurrebant substituto Lectore. Ponit quidem Pagninus Deut. 6. 8. ubi nos legimus *Et movebuntur inter oculos tuos*, ponit inquam, & supponit, *erunt perspicilia inter oculos tuos*, sed vocem Hæbræam Totaphot, A-tias, Buxtorfius & ipsemet Pagninus in *Lexico* vult significare frontalia, non *perspicilla*. Idcirco probabilius est reperta circa annum 1300, quando scientia Optica ingens lumen accepit à Vitellone à Rogério, Bacono, à Joan. Archiep. Cantuariensi, à quibus velut nova tradita ars expoliendi, & confirmandi perspicillia, idcirco & scriptores, qui hæc tempora secuti faciunt perspicilliorum

speculiorum mentionem. Tentavit quidem negotium & serè ab-
solvit speculativè Alhazenus Arabs sed fortè in praxim non de-
duxit, ubi neq; Bacon, quos reperit tubos Opticos jam anno
1270, perfectos reliquit cùm illi primùm per Hollandos sæculo
superiore mundum viderint, & videndum exactius præbuerint.
Hæc specula diversa, prout alicui humor crystallinus figuram
contraxit, concava myopibus, quia illis humor collectior, pla-
nior alijs, quibus diffusior, convexiora senibus, quibus magis
planitiem affectant, quibus optimè constitutus planissimis solùm
possunt uti. Ex his aliquot conclusionibus aliæ plures deduci &
in modum responzorū ad quæ sita formari possunt. 1. Quare
longa columnarum aut arborum æqualiter distantium series ordi-
ne spectata inæqualia refert objecta, nam quæ remotiores co-
lumnæ, videntur minores, & sibi invicem propinquiores? R.
Quia per lineas ad æqualia procurrentes spatia mutatur angulus
visorius fitq; semper minor, atq; angustior quanto columna re-
motior, & idè cùm ipsæ lineæ claudentes angulum sint inter se
conjunctiores, quò feruntur ad objecta remotiora, tantò
etiam apparent objecta inter se propinquiora, tameti in re æ-
qualiter distent. 2. Cur in longis ambulacris tabulatorum re-
motiores partes deprimi, & pavimentorum magis attolli viden-
tur. R. Quia lineæ visivæ à partibus pavimenti remotioribus
sunt supra alias, à remotioribus verò tabulati, infra alias, idcir-
cò partes pavimenti remotiores spectantur altiores, tabulati de-
pressiores. 3. Cur sub crepusculum aut in nebula res longiùs
quàm sint abesse putemus? R. Quia oculus ex quotidiana ex-
perientia judicat ea, quæ obscuriùs apparent longiùs abesse. 4.
Cur glans è bombardâ emissa non videtur? R. Ob celeritatem
motus, qui in re visibili non sinit quiescere aliquantulum visum:
sine quiete autem aliqua internus sensus, aliquam notionem seu
internum simulachrum efformare non potest. 5. Cur navigan-
tibus fugere ad puppim colles campiq; videntur aut etiam celerem
aquæ motum intuentibus omnes ripæ moveri, aut cur navis ali-
am præteriens eadem velocitate, illa duplò celeriùs moveri puta-
tur? R. Id fieri dum oculus uno in loco fixos tenet axes opticos,
ipse cum toto corpore motus tum enim rem quam intuetur sem-
per alio & alio loco intuetur, & ita moveri judicat. Navis au-
tem, quam altera prætervehitur, in partem contrariam eadem
velocitate mota, idè celeriùs moveri judicatur, quia oculus
eam intuens duplò celeriùs in alium locum ad navim conspectam

transfert

transfert quàm si una tantùm navis moveretur. 6. Cur crystal-
lus supposito colore ex adverso spectata tota illo infecta videtur.
¶ Quia color per crystallum transmissus in latera impingit, à
quibus ex parte reverberatur ut potè tertis & mediocriter opacis,
iterum redit, itaq; compactiorem efficit colorem, totamq; crys-
tallum illo tingit. Sic gemmæ fiunt ex crystallo fictitæ, dum
inter duas crystalli partes color quicumq; mixtus lachrymæ masti-
chis interponitur.

35. Optima constitutio oculorum procedit a colore, situ, spiri- tuum constitutione.

Colorum optimus censetur medius inter cæsum & nigrum.
Niger cum augeat tenebras, objecta valde illustrata de-
siderat, & in obscuro deficit: cæsius ob lucis copiam ca-
ligat in lumine, ac confunditur: cæruleus medium tenet. Pro-
fundiores oculi exactius vident dissita, sic ex puteo etiam de die
stellæ possunt conspici. & tubus qualiscunq; admotus oculo non
parùm juvat ad remotiora dispicienda. Prominentes hoc ha-
bent beneficij, quòd etiam è lateralibus objecti speciem hauriant
sed ad remotiora vires tenuiores habent, multæ enim luci patent,
quâ circumfusæ confunduntur species in retina, maximè dissito-
rum. De spiritu sic censet Galenus, & bene. Si multus sit be-
ne videntur remota, si purus, exacte: quare purus & multus
spiritus facit, ut & remotè, & exactè videamus: paucus vero, &
purus exactam quidem reddit visionem, sed viciniorum: paucus
& nubilosus, & proximis ægrè sufficit, & nebulosa ea reddit.
Qui verò ex his ingenij certiores snt indices constitui certi nihil
potest: Cæsius dedere veteres Minervæ, ac mulis subnigri, &
Croceis radijs flavescens fuere Julio Magno, & victorijs & in-
genio Cæsari, ut notat Sueton. Socrati erant magni, nitentes,
ac pellucidi. Pico Mirandulano, qui sui sæculi dicebatur Bibli-
otheca parvi, ac flavi, uti narrat Jo. Bapt. Porta, Hippocr.
ait magno & præditos medio colore inter flavum & cæsum opti-
mam temperiem notare. Arist. scripsit quibus oculi subnigri de-
clinant ad flavum colorem, boni animi esse.

36. In pupilla apparet imago Objecti.

Cum sit polita reflectit species objecti, & cum sit convexa modicas formas icunculas quales olim dicebantur Pupæ, quibus pueri colludebant à quibus Pupilla duxit nomen in homine semper rotunda, in bove ovalis, in felle rhombois. Geminam in aliquibus Ovid. notavit. sed hoc ipsum Plin. dixit esse commune quibusdam formis in Scythia: ejusmodi oculi dicuntur Latinis *bitui* quasi bis tuentes, Sed cum pupillæ foramen subjaceat, huic duplici pupillæ non subjacet duplex, sed pars Iridis exterior, seu major limbus nigrior justò speciem præbet alterius foraminis. Constringitur, & dilatatur in bestiis, quod id ipsum evenire, & humanæ Pupillæ primus advertit Paulus Venerus: in circulo seu iride oculi tres sunt colores, duo versùs albam tunicam, qui sunt valde diluti, & solùm in magna luce apparent, tertius versùs pupilam est expressior, sed illi duo sunt apparentes solùm orti ex certa lucis retractione nam eâ deficiente evanescunt, neq; subjectum illorum reperiri potest. In Hist. Animal. Arist. lib. 1. c. 9. Quatuor principales agnoscit colores in oculis animalium. Nationibus etiam est proprius color. Æthiopum nunquam sunt cæsi oculi Germanis Anglis sæpius, & Polonis.

37: Coloris nigri intuitus etsi colligat visum non juvat oculum.

Experti hi qui in obscuro carcere diutiùs detenti. Nam conatus ad videndum retinam distemperat, dum spiritibus coactus pœnè inflammat, hinc tales oculis rubere, inardescere læpe & audivimus, & spectavimus. Ut verùm sibi persuaserat Plin. 28. c. 6. non timendum ei ægro à feretro cujus pupilla reddit imaginem, imò Cardanus lib. 8. variet. asseruit tridudò ante mortem in oculo ægri deesse imaginem? sed cur deesset? An quia non est polita, & specularis superficiiei? & certè, ita ut & in mortuo reddat iconem uti experientia docet, sed quia læpe humoribus crassis inspergitur, aut nebulâ inducitur ortâ ex crassitie vaporum: quòd cum non semper contingat, nec semper evenit in moribundi oculis deesse imaginem.

38. Visus læditur ab Excellentī Visibili.

Effatum est Arist. 2. de anima tt. 123. confirmârunt multi eventus. Xenophontis milites perpetuus nivium intuitus excæcavit, uti narrat Galen. lib. 10 de off. part. Apud Græcos pelvis polita objiciebatur ijs, quibus cæcitatē supplicium irrogare constitutum. Dionysius Tyrannus hoc ipsum efficacius reddebat, cum prius juberet densis tenebris detineri excæcandos. Id contingit, quia objecta illa vehementius agunt, quàm organum sustinere possit. Lux enim conatur sibi assimilare subiectum, scilicet retinam.

39. Vehementi sono potest quis excæcari.

Schenkius non ignobilis Medicus lib. 1. observ. exemplū hujus rei affert in civē Argentinatē, qui multā explosione tormentorum cæcitatē contraxit. Sed quid causæ? coruscatio accensi pyrij: sed illa multo obnubitur fumo: quod si neq; illam spectaverit? veriùs est concussionem aëris id effecisse. Non ignotum est ulli. fragore machinarum bellicarum adeò concuti aërem, ut fenestræ, fornaces, & alia debiliora trahant ruinam. Sic & homo concutitur, inde humor concussus pituitosus in cerebro incidit in nervos opticos, his correptis morbo, spiritibus ad retinam interclusum iter: confirmat hoc vehementer, quod narrent Medici, non paucos nimia sternutatione tenebras oculorum contraxisse.

40. Fascinus fit per emissionem virulentæ Qualitatis ex oculis.

VAles. sacræ Philof. c. 68. persvadet sibi fascinum aut fabulas esse, aut solum ex pacto cum Dæmone noxam inferre. Hinc ait pueros pingviculos, & formosulos fascino corrigi; corrigi & optimas pecudes, nō corrigi deterioris speciei, quia priores attentio-

attentioribus oculis solent aspici & cum natura sit illis in summo, quæ citò ab eo gradu delabatur sponte juxta aphoris Hipp. 3, lect. 1. fascino adscribitur, quod naturæ regressus fecit; sed non licet omnia ad fabulam trahere. Effundunt oculi qualitates; testantur specula, quæ intuitæ suo malo correptæ fœminæ: testantur struthionum ova, quæ non incubatu, verùm aspectu excluduntur: testantur oculi sanorum toties à lippientibus malè affecti. Neq; ex vano scribit Plinius, esse quosdam in Triballis & Illyijs, qui intuitu fascino, & interimunt, præcipuè si diutius iratis oculis spectent. Idem adstruit Apollonides de fœminis Scythiæ, quæ vocantur Bythiæ. Idem Philarchus de Thibiorum genere in Ponto: Idem persuasum habuit Plutar. lib. 5. Symp. 7. Nam juxta Stagiritam, 2: de Insomn. c. 2. visus non solùm patitur, sed etiam agit. Vapores itaq; ex referto illis oculo fumant & in oculos adversos utpote tenuiores se insinuant. Hoc modo & Basiliscus necat quos intuitus, hoc modo & quædam venenata suam malignitatem ingerunt.

41. Sensibile positum supra sensum non sentitur.

Multis id oraculum Stagiritæ perplexum visum est. Videmus enim quædam oculo non solùm vicina, sed etiam intima, quædam non videmus. Nam teste Gal. lib. 1. Simplic. c. 3. Affectio illa, ex qua aliquibus videntur præ oculis muscæ volitare, Scarabæi, araneæ, nubeculæ &c. sunt corpuscula crassiora orta vel ex crapula, vel ex bile atra, humori vitreo innatantia. Scintillationes etiam nobis conspicuæ sunt ubi contigerit caput allidi. Sed oculus suas partes non videt. Novimus tamen quendam eruditione conspicuum visu profundiore præditum, fide integrâ, qui asserit subinde se sui oculi partes conspiceret. Censemus igitur Aristotelem de ordinata sensatione, non verò universaliter locutum.

42. Ovum injectum dolio aquæ. multò grandius apparet.

Seneca dat causam. Quidquid videtur per humorem amplius est verò. Sed ratio ulterior est ex natura specierum & medij.

& medij. Aqua est densior aëre idèd in aquam quasi in fascem species colliguntur ad perpendicularem: radius enim tamdiu manet directus quamdiu in uniformi medio procedit: quam primùm verò in corpus aliquod opacum incidit, reverberatur in idem medium per quod advenit, & dicitur radius reflexus, qui & efficit angulum reflexionis, æqualem angulo incidentiæ. Si verò corpus, in quod radius illabitur, sit diaphanum, & medio, per quod radius advenit, contiguum tantum, eoque vel densius vel rarius, tunc radius directus transit in illud medium, non tamen in directum, sed post punctum incidentiæ declinat in latus, vel dextrum vel sinistrum, prout ratio medij exigit. Si enim in corpus densius incidat, ex medio rariore versùs perpendicularem fit refractionis: si verò incidat in rariùs, ex densiore medio à perpendiculari refringitur radius.

43. Non per quemvis Tubum astra speculari possumus.

Requirit Galilæus in Nuncio Sydereo, ut sint vitra purissima, & quæ minimùm quater centies augeant objectum, talis enim etiam viciniora bis decuplò demonstrabit. Qui vult experiri talisne illi sit tubus. Pingat duos circulos in Objecto pariete, quorum unus alterum quater centies excedat, id autem fiet cum majoris diameter ad diametrum minoris fuerit in longitudine vigecupla, hos circulos contempletur, minorem per tubum, alterum libero oculo, & si figuræ ambæ æquales comparuerint, poterit audere illo tubo armatos in cælum convertere oculos. alias ludet operam, & suo vitio Astronomis dabit vitium. Optimus verò tubus lentium quinque convexarum, qui & multum de objecto aperit, & non invertit.

44. Sonus est passio àëris icti.

DVo igitur corpora ad sonum concurrere debent, quæ aërem frangant. Species soni successivè feruntur juxta vibrationem aëris, cui insident. Hinc post tormenti militaris explosionem, uti & post fulmen non statim venit ad nos sonus, nam aëris una pars post aliam oscillat. Magis audimus, si faciem loquens obtendat nobis, quia versùs nos directè impellit aërem,

à par-

à partibus autem obliquiùs illa commotio allabitur. E longinquo remissior sonus, quia ut inquit Arist. probl. Sect. II. *Minius, & minus àer, & ut numerus emarcescens in unitate finitur.* Clauso ostio eminus videtur venisse, quia species per rimas, poros, meatus subriles penetrando ad eam se tenuitatem reducunt, in qua sunt è longinquo venientes, ob hanc causam cœlo impuro aut nivoso sonus campanarum videtur à remotiori redire. Supra aquas magis propagatur, quia nulla obfistentia turbant aëris tremorem, Tormentum versùs quam partem exploditur magis propellit sonum, quia magis & aërem: hinc tonitrua, quamvis grandia è remoto non exauditiuntur, quia non ad latus, sed versùs terram impellunt. Hinc oritur: si plures simul loquantur, confusè audimus, hinc si per vitrum nos affariconetur, nihil audiamus. Nihil, si ore admoto mensæ lapidea per eam, uti per trabem ad nos velit progagare sermonem. Surdastru meliùs audiunt tubo aut manu aërem colligentes, vox ad nos ubi in corpus aptum impegit, reflectitur. Eruditissimè hæc, uti omnia solet, Præsul Hippon. 7. Civit. 14. *Idè alas Mercurio Eloquentia Præsidi, Veteres in capite, & pedibus posuerunt; volentes significare volucrem per aëra sermonem.* & II. Civit. 2. *Inter sonantem, & audientem aërea spatia verberantur.*

45. Musica varias in hominibus passiones excitat.

Tremulum enim reddit aërem, quem spiritus, qui in corde sunt, recipiunt, quos reliqui per corpus dispersi imitantur, moventq; musculos, aut cohibent; prout numerorum lex, vel crebrescit incitationibus, vel tenore composito quiescit. Hoc modo etiam evenit in fidibus, dum tangitur una chorda, altera aequè tensa contremiscit: hinc etiam Jusu venit, ut aliqui aliud agentes canentibus concinant. si quis submissè loquatur & nos vocem submitteamus, si quis clamet & nos clamandi libido incessat; idcirco, si quis in proelio exclamet, idem tota facit acies. Ergo cum non eadem omnibus in sit temperies, diversis diversa placet Musica. Nam ut placeat, debet habere cum indole audientis consonantiã. Hinc melancholici humore lento gravati, acutos spissosq; tonos abhorrent, quia harmoniosus motus spiritui hominis lentiori, non aquali tempore respondet, sit ut vellican-

do quasi spiritum, loco jucunditatis horrorem ob vehementem commotionem inducat. Cholericus spiritus agiles, & mobiles, acutis gaudent modulis, quia æquali tempore cum eorum spiritu concitantur.

46. Vocis quantitas provenit ex mole, aut robore Organorum.

Certè mirum quod notavit Plin. lib. 11. c. 51. dixit. *Vox in homine magnam vultus habet partem, à quo scimus eum priusquam cernamus, non aliter quàm oculi, totidemq; sunt ea, quot in rerum natura mortales, & sua cuiq; sicut facies.* Pescennius Niger Imp. de quo Spartianus, ad eum fuit vocalis, ut in campo loquens per mille passus audiretur. Stentor de quo Homerus Iliad. E quinquaginta simul clamantibus respondebat. Fecit id magnitudo, fecit siccitas organi. *Non possunt magnam vocem formare, (docet Arist. de audibil.) quibus pulmo exiguus vel durus, vel densus,* hic enim non multum aërem, continet, non multum extrudit. Vocem acutam reddit, celeritas spiritus, violentia duram, hinc idem variate vocem potest, prout aërem ex pulmonibus expellit. *Æri & jejunes, debiles formant sonos, facit debilitas impulsus.* Lima ferrum radens ingratè sonat. Quia percussio aëris fit multa simul secundum parva. Chorda tenuis dat tenuem sonum, quia in exiguo loco aërem percutit. Pueri circa decimum quartum mutant vocem: item qui tussim habent, quia arteria redditur inæqualis, & in ea vox contorqueatur. Iratis vox intercidit: lingua impeditur ob violentiam spiritus in unam partem impellentis, qui in aliam facile transferri non potest, Potissimum tamen causat varietatem soni, ut advertit Kirch. in Musurgia Laryngis temperamentum. Nam *humidum* sine affluxu humorum profert vocem fulcam, confusam, obturam; si cum affluxu raucam, *Siccum* canoram, resonantem; & si multa sit siccitas, tinnientem, stridulam, clangosam. *Moderatum* amœnam; polita larynx vocem puram: aiperant inæqualis. Qui timeant, vocem parvam habent, quia calore ad interna regresso timula glottidis angustatur, & aër qui à calore propelli solet vehementius, leniter impellitur: Qui dictis experientiam vult apponere, sumat fistulam organi Musici & variet foramen, diversitatem experietur.

47. Ranæ Coaxant aquam expellendo haustam.

Hauriunt immodicè aquam, tum pulmonibus, quos prægrandes habent per rimulam super glottidem expellunt, *aquam* verò in gutturis cavitate colligunt, & ubi expenderint, novam resorbent. Hinc ille sonus exoritur. Gurgulio seu Gargarium est caruncula rotunda in extremo palato dependens. Larynx est caput asperæ arteriæ, quod sursum fertur, dum aliquid deglutimus. Pulmones habent virtutem attrahendi aëris pro formanda voce, & expellendi per asperam arteriam, quæ idè dicitur vocalis, & cum sit angusta aër per eam emissus percutit magnâ vi aërem existentem in larynge, vel in gurgulione, ipsumq; ad fauces allidit, & per hanc collisionem attracti & emissi aëris fit sonus, qui alijs residentibus in ore instrumentis, scilicet lingvâ pallato, dentibus, labijs in vocem expolitur, & apud homines in verba articulatur pro libito loquentis dirigente imaginatione. Ranæ verò interim aquis implent ora, & illas expellendo aërem simul expellunt, & sic raucos conficiunt sonos. Inter sonos verò sunt extremi acutus & gravis, sicut inter colores albus & niger, ex quibus cæteri medij conficiuntur. *Acutus* est, qui subtilibus, & celeribus crispationibus medium movet, idè se habet instar pungentis tympanum nostræ auris: idèq; chordæ magis tensæ & breviores acutiùs sonant, quia celerius crispantur, tenues verò, quia subtiliùs. *Gravis sonus* est, qui tardas & grossas facit in medio crispationes. Hinc Aristotelis definitio intelligi potest facillè, cum dixit. *Acutum esse sonum qui parvo tempore multum movet* scilicet multas facit crispationes. *Gravem verò, qui majori spatio parum movet.*

48. Natura liquoris ac ligni, imò hominis in tenebris ex sono colligi potest.

Diversus liquor, si eo vitrum repletum pulsaveris diversè moderatur sonum. Graviùs & obtusè aqua sonat, & eò gravior quò fœculentior: acutus & tenuior sonus aëreum magis consequitur, patebit hoc ex aquis distillantibus hoc modo sonum si captes. Acutissimus est igneis uti quintis essentijs. Eo-

dem modo diversa ligna suspensa liberè & pulsata diversè respondent, quò densiora, graviùs, quia vibratio in his tardior. Idem est in metallis, plumbi obtusus ob prædominium humidi: gravis & vehemens in ferro ob terrestrem, ac bene compactam materiam, in alijs alijs Aristoteles etiam ad hominum mores regulam hanc conjecturaliter refert. Qui voce magnâ inquit, vociferantur, asinini petulantes. Tardam vocem habentes frigidi, & siccis terrestris temperamenti, avati timidi, abjecti animi. eos qui grâvi incipiunt, desinunt in acutam, ad boves refert. Qui acutam, mollem, & fractam, delicatos, teneros. Qui gravem, magnam, audaces. fortes, manu promptos habendos censet qui molli voce ritè contenta utuntur, inter oves reponit. Qui acutâ & intensâ inter capras.

49. Naturaliter Cythara Davidis morbum Saulis alleviabat.

PHrenesis à non paucis creditur Sauli data nomine mali spiritûs, quæ juxta Josephum alijs remedijs exasperabatur. Hæc Musica levati, si non curati, potest. Nam sonis lentis sedantur spiritus acres, ne ita evolent in cerebrum, & meningem lancinent, sedantur etiam vapores, è stomacho hypocondrijsq; fumantes. tum spiritus puriores calefacti siccum Melancholicum in cerebro dissipant, ac rarefaciunt, ut per poros expirare possit. Phantasia interim abstrahitur, ne suo malo intendat. Hoc modò à Tatantula Apuliæ araneo morbi redduntur Sanitati, hoc ab alijs malis subinde recreantur. Quodsi etiam Saullem verè Dæmon exagitabat, quia naturali Saulis constitutione abutebatur, nigramq; bilem præter naturam agitabat: hinc etiam energumeni solent medicinis juvari, cum humores maligni, instrumenta scilicet lædendi submoventur, & hoc ait esse compertissimum Rayn: nat. Theol. d. 2. n. 7. in fine. Harmonia delectabilis tristitiam & timorem dissipat, ac dissolvit, ut per illam Pythagoras apud Senecam lib. 3. de Ira cap. 9. *Perturbationes animi componere sit solitus. ubi idem Seneca addit. Quis autem ignorat, lituos & tubas concitamenta esse, sicut quosdam cantus blandimenta, quibus mens resolvatur? confusus oculis profunt virentia, & quibusdam coloribus infirma acies acquiescit, quorundam splendore perstringitur, sic mentes agras studia læta permulcent.* Terto itaq; hoc

hoc humore, qui cordi cerebroq; affunditur, nonnihil Musicâ purgato, ac hilaritate discusso quies corpori animoq; conciliatur. Dæmon autem qui Melancholicâ dispositione gaudet ut ait Tyræus lib. de locis inf. cap. 15. num. 5. (hinc etiam solitudines & palustria incolit) eâ sublatâ indirectè & quasi ex accidente, vel abigitur, vel impeditur. Quod Lyranus agnoscit in cap. 16. Reg. 1. ait enim per melodiam aliamvè rem sensilem posse causari dispositionè in humano corpore, per quam minùs subjiciatur actioni Dæmonum. Et, rursus cùm melodia attentionem animi alliciat ad se, & ab alia tristi cogitatione avocet, ægritudinem à Dæmone allatam mitigare potest, non agendo in Dæmonem, sed mentem, patientis à sui mali contemplatione avocando, & simul canentes audienteq; ad devotionem excitando, opem supernam conciliat. Ita & Galen. lib. 4. de locis aff. cap. 30. & Avicenna docent, morbos aliquos non solum levare sed & curari Musicâ. Asclepiadem Musicâ surdos sanasse refert Faber Stapulensis. Imò Boët lib. 1, c. 3. Narrat Philosophum quendam lyrà Dæmoniacum liberasse. Narrant & Phytagoram Musicâ ebrios ad sobrietatem revocasse: S. Basil. hom. 54. Alexandrum M. Milefij melodiam ad mensam canentis velut insanum ad arma profuisse, & remittente cantu furorem remisisse.

50. Etiam dentibus potest sonus percipi.

Paradoxo quidpiam simile diximus, sed ratio vindicabit. Modum audiendi per dentes descripsit Jo. Bapt. porta. Apprehende, inquit, dentibus Scipionem oblongum, & extremitatem colloca supra fides, vel testudinem, quæ pulserit; auresq; digitis quam maximè potes, observa: nihilominus sonum percipies clarissimum, etiamsi chordæ quam modestissimè tanguantur. Descripto modo, damus rationem. Sonus cum impulsu aëris propagatur: aër regulariùs protunditur ubi aliquo corpore fulcitur recto: hic verò ad aures etiam per os producitur, nam est canalis qui ex auribus in os infertur, & præterea arteria carotis ab auribus ad maxillam superiorem procedit, idcirco non paradoxo habendum loco per baculum sonos ad aures usq; deambulare, neq; omnino inutiliter mûticos audientes attentè etiam os diducere. Ob hanc ipsam rationem cùm in strato de-

cumbimus, & pulvillum, contingit vel subsultus arteriæ, vel pulicis inquietudo clariùs multò quàm magnus aliàs strepitus exauditur.

51. Rupta campana Sonat minus.

I Mò ruptos reddit Sonos. Nam cum tremore sonus propagatur, ubi incidit in campanæ fracturam ibi hæret ac ipse frangitur, discontinuatâ enim campanâ aër intercidit, qui est alterius constitutionis corpus. Fractam itaq; campanam notat fractus sonus. Simile quid evenit quando templum vestitum est aulæis aut plenum populo frangitur sonus, quia illiditur ad corpora in æqualia unde non æqualiter aër, qui sonum vehit, reflectitur. Sed velut radius solaris in corpus scabrum incidens dispergitur, ac dispersione, ad minutissimas particulas reducitur. Idcirco & sub dio vox minor est, quia à nullo corpore in se ipsam colligitur, ut conjuncta sibi possit fortior evadere. In animali vox magna, amplitudinem tracheæ & validam aëris expulsionem indicat, aspera vox asperæ artetiæ notat asperitatem; lenis, humoris levitatem, quo illa arteria peruncta: acuta, laryngis angustias, gravis, ejusdem amplitudinem, & quia amplitudinis causa est calor, angustiarum frigus: idcirco vox acuta frigidioris gravis verò calidioris est animalis. Oritur & in auribus sonus ex ægritudine, quam excitat humorum internam aurem occupantium agitatio, pro quorum variatione diversi exoriuntur soni: sibilus oritur ex tenui flatu subtiliter allabente, tinnitus verò ex eodem cursu interrupto, ex impulsu vehementiore strepitus, fluctuatio ex humoris huc atq; illuc jactatione. Externæ verò auriculæ sonos colligunt, quibus si quis careat, inquit Sennert. Instit. Medic. lib. 2. p. 3. f. 2. c. 3. illi soni & articulatæ voces, fluctuantis aquæ, aut resonantis cicadæ modo offerentur.

52. Echo est imago Soni resultans versus sonantem.

Proprietates ejus comprehendit Pòeta in fabula Nymphæ cujusdam, 1. *In fine loquendi ingeminat voces auditaq; verba reportat.* 2. *Nec recitare loquenti.* 3. *Nec prior ipsa loqui dicitur.* Nam non integrâ refert, quia circuli directi à reflexis intertuntur.

terimuntur. Non potest tacere, quia est, ut inquiunt Hebræi, est *Filia soni*, non prior loquitur, quia non potest esse ante Matrem. Sed tamen sæpe ita est sæcunda, ut unam vocem sæpius reddat, celebratur ab hoc in Italia Villa Simonetta, celebratur Plinio l. 36. c. 15. Heptaphonos ex arte facta Olympiæ porticus septies referens dicta, quia scilicet toties fiebat reflexio soni, tot enim fuere reflectentia. Pergit enim sonus cum impulsu junctus, impulsus reflectitur, & ratione illius sonus, dummodo in bene ordinatum corpus impingat: experiendi id docet modum Porta si aurem versus speculum concavum opposueris, ita ut sit in foco speculi, clarissime exaudies quemcumque etiam submississime contra speculum loquentem. Nam etiam sonus servat æquales angulos angulis incidentiæ. Distantia maxima, ex qua Echo unam syllabam reflectat, censetur passuum 24. minima dimidium hujus, res habet pro se experientias. Debilior Echo voce primariâ, quia & lux reflexa non collecta debilior est luce primariâ.

53. Sonus campanarum utiliter ad- versus tempestates adhibetur.

Quis crederet sine magia Sono disjici nubes, disjciuntur à campanis, non ideo tantum quia sacrae, sed etiam, quia spiritus in nubibus colluctantes dissipant, pari itaq; ratione tormenta bellica explodi, clamores attoniti imminentibus tempestatibus possunt, vel enim dissipabunt, vel alio avertent. Soni processum describit Boët. lib. 1. Music. similitudine aquæ stagnantis. Injice lapillum, inquit ille, circulus describetur parvus, mox augetur mole, sed crispatione deficiet: ita sonus unus alium protrudit in aëre percusso, ut circulus unus alium in aqua uniformiter difformiter, quò verò sonus vehementior, sicut lapis grandior quieto injectus humori, grandiores circulos describet, ac majora spatia implebit, ita sonus moto aëre nubes etiam, quæ sunt aëre leviores, commover, & si in centrum illarum cadat, dissipat: si in latus impingat, alio propellit.

54. Nisi Tympanum pulsetur, ne- mo alterius vocem audire potest.

Adè mirabile auditus organum, ut nunquam satis illud

Arist. Hippocr. Gal. demirati potuerint. Inter cætera continet membranum omnium, quæ sunt in corpore; partem, siccissimam: dicitur hæc tympanum, pellucida, & adeo tenuis est, ut eam telæ araneæ Hippocrates compareret, texturâ tamen firmâ & adedè densâ, ut sine poris esse videatur: sed licet illis non careât, nam exsudat materiam quæ exterius in massam densatur, & auribus expurgatur. à parte anteriori instar militaris tympani, chordæ in modum tenuissimo nervo præcingitur, sive ad firmitudinem, sive ut subsultando sonos augeat. Hoc tympanum, dum soni ad aures nostras accurrunt ab ijs pulsatur, & si ruptum aliquo casu fuerit, surditas indubia sequitur.

55. Odor est qualitas secunda movens olfactum ex certa primarum qualitatum temperie resultans, in qua siccitas humido prædominatur.

Hinc regiones calidæ odoramenti abundant, teste Arist. 12. Probl. Sed siccitas non debet excedere, nam ut Plinius observat, odoratiores mane flores, quando sunt humidiores quàm in meridie, & madida iris quibus arboribus incumbit, odoratas reddit. Hinc etiam alia consita juxta rosas earum odorem intendunt, quia intendunt & calorem. Aquæ distillatæ odoratæ, quia suo liquori multas aëreas & igneas, complexionis immiscent particulas. Idem de Molcho, qui est caro animalis frequentioris in China, ut refert Nieremb. hist. lib. 9. c. 56. animal est vulpis magnitudine, hoc vitgis & fustibus enecatur, ut toto corpore sanguis effluat, cadaver putridum, & atefactum, cum pelle frustatim conciditur, sacculisq; inditur. Zibeth autem est sudor animalis, cui felis est figura, inquit Scalig. exer. 111. non nisi ab iratis petitur, quia sic plus materiæ eicitur & odoratius, malè olet recessas, tempore purificatur, & fit suave & odoris immensi.

56. Olfactu qui valent, non semper iidem ingenio deficiunt.

Contraria, sed non apparet ejus argumentam, multis infedit opini-

opinio. Sed pro nobis ratio est. Qui puriore sunt cerebro, magis olfaciunt, illi autem sunt viri ingeniosi. Cardanus certè inter ingeniosos reponendus, qui tamen lib. 8. variet c. 43. habitus corporum, & alios odores, quos alij ne percipiebant quidem dignoscebat. Hebetudo enim olfactûs ex cerebri nimia humiditate, quâ tam ingenij, quàm odoratûs instrumenta, inepta sunt. Cæterum qui humido sunt cerebro, valent memoriâ, sed non ingenio. Ne tamen communem persuasionem omnino proscribamus, sic moderamur, stupidi minus habent cerebrum, quam ingeniosi, nam magnum caput teste Arist. signum est ingenij, sed ubi majus cerebrum, cæteris partibus plura excrementa, itaq; ingeniosis sæpius olfactus obruitur, & catharris sunt obnoxij.

57. A quibusdam cibus aliqui abhorrent, quos alij appetunt.

Organum gustûs non tantum nervi, qui sunt intra linguam sed etiam ipsa cutis constituit. Pulchrè hoc Anatomico argumento illustrat Vesal. lib. 4. c. 6. quia major pars crassioris tertij paris nervorum, quando linguæ basi committitur, cum alterius lateris nervo linguæ tunicam conformat, aptum saporibus dignoscendis instrumentum: atq; ut primum par nervorum visus, quintum verò auditûs, sic hoc tertium gustûs censetur instrumentum, gustatoriulq; nervus merito appellatur. Sic ille, ex quo hæc ratio confurgit, ejusdem est naturæ cutis, cujus nervi in lingua, & si illi sunt organum, neq; hæc debet excludi. Hinc, si quorum non perduxit ad linguam natura istius modi nervos, sed aliò reflexit, omni gustu carent, prout in quodam Columbus exploravit lib. 15. Anatom. Nervi prædicti, si ex vulnere lædantur, idem vitium evenit. Hi nervi, si qualitatibus sint aliquibus imbuti, excitant certorum ciborum horrorem, aliorum desiderium, vel si consuetudo intervenerit, ut olim defini- vit S. Aug. lib. 21 contra Faustum c. 13. ubi dixit, *fieri hoc contingens vel pro temperatione naturæ, vel pro usu consuetudinis, vel pro affectione valetudinis.* Hinc ulterius procedit, & dat rationem, quare bestię alijs cibus oblectentur, quàm homines? quia, inquit, *quanto magis longè diversi generis corpora bestiarum, possunt illud habere jucundum, quod nobis amarum est.*

58. Sapor est qualitas secunda movens gustum.

Quæ sunt merè frigida, sapore carent, idè nec aqua, nec terra habent saporem. In quæ calor agit, sive sint sicca sive humida, acrimoniam acquirunt, patet in cepis, pipere &c. Frigus cum in crassam agit substantiam, facit insipidum: cum in tenuem, acidum: cum in mediocrem, acerbum saporem. Acidus adstringit linguam ob frigus, sed simul ob tenuitatem poros ingreditur, ideoq; à Medicis censetur maxime lædere intestina, quæ penetrando refrigerat. Calor, si in substantiam mediocriter tenuem agit, dulcedinem efficit: sed si calor vicerit, efficiet salum: si in siccam agit, reddit amarum: si in humidam, pingve. Hinc dulcis sapor gratus, quia simile habet temperamentum humano, constat substantiâ mediocriter humidâ, tenui, calidâ. Salsus lædit, quia ob calorem plus justò dilatat poros linguæ. Amarum, quâ tale non nutrit, quia siccum.

59 Sensus tangendi non indiget speciebus.

Commodavit jam olim huic assero suam auctoritatem Princeps Philosophorum lib. 3. de Anima cap. ult. *Omnia sensoria per aliud sentiendo, faciunt sensationem, ut per medium: tactus autem est in tangendo ipsa, unde & hoc nomen habet.* Ratio suffragatur ab experientia, quia nervus omni exutus carne, gravissimè percipit quamlibet percussionem. Quòd verò caro ossibus adjacens non percipiat eorum duritiem: inde est. Quia tactus non percipit eas qualitates, quæ ad complexionem animalis pertinent, sed tantum eas quæ alterant, vel afficiunt complexionem.

60. Vnicus datur sensus communis internus.

Quinque operationes huic sensui attribuuntur. Scilicet imaginari, aestimare, memorare, cogitare, reminisci, & si quæ alia. Quæ tamen uni possunt attribui potentia, licet ad varios actus diverse requirantur dispositiones, nam humiditas cerebri impletum ad memoriam, ut patet in pueris, durities

ad retinendum. Imaginatio ex causis varijs perturbari solet. Si enim sanguis intervescat, multùmq; spiritum emittat, omnia gyrari videbuntur: idem continget, si crudi spiritus cerebrum petant, vel rejectamenta retenta exhalent vapores calidos, ac malignos qui in circulum agant spiritus animales, sic imaginatrix pervertitur, aguntur enim spiritus inclusi in orbem, sicut fumus in furno, hinc oritur morbus qui dicitur vertigo. Quodsi crassus & Melancholicus circa venas pectoris sanguis colligatur, unde crassi vapores erumpant ac diaphragma premant, pulmonemq; constringant, imaginatrix format sibi speciem se suffocantis, & morbus huc dicitur Incubus: qui vapores si in fauces se insinuent vox supprimitur, si cerebrum petant spectra occurfare videntur ac invadere. Si verò cerebrum nimium incalescat vel ex se, vel ex humore mordaci vel Melancholico exusto, tum verò miser mortalis, ipse suum cor edens hominum vestigia vitat: tunc illa perverstras imaginatricem incurrit, quæ Græcis mania dicitur, nobis, stultitia: tunc vitat colloquia, horret sermonem, in quem deniq; ubi prorupit, velut torrens rupto fertur aggere: quodsi verò assata bilis flava invadat cerebrum, tunc omnia sunt hostis, furor, Eumenidesq; gubernant. Sed si sanguinis halitus caput, ascendant, tunc dulcis amentia phantasiam pervertit tunc sardoniaci risus, tunc cachinni, tunc miseranda jucunditas, & quia accensionem cerebri solent comitari vigilæ, quæ magis illud incendunt, tunc pedissequa accedit manix febris, tot sunt modi quibus miser mortalis de sua statione deturbatur: & imaginatio à suis itineribus inavia seducitur.

61. Somniorum varietas à diversis causis provenit.

Proveniunt à temperamento somnia subinde, hinc piteuitosi somniant, diluvia, flumina, stagna. Melancholici barathra, antra. Senes facilius somniant de rebus concoloribus cibo aut potui, quem vespere sumpsertunt, quàm Juvenes, quia sicciori illorum cerebro fortiùs imagines inhærent. Proveniunt somnia & ab intelligentiis, quæ ut docet S. Tho. i. pa. q. 111. at. 3. localiter movendo species subinde formant imagines. Proveniunt & ab odoribus, hinc si fiat suffitus pro nocte lauru, plantis odoriferis, aut interyeniat usus aromatis, vel tabaci, sequetur

eur somnium turbidum, quia ista cùm sint spiritosa commovent
 spiritus phantasmatum vectores, ac vagè imaginationi sistunt.
 Multa etiam somnia occasionaliter oriuntur: orta enim insensu-
 rio aliquo distemperie consimiles excitantur species. sic dum saliva
 in gustum non plene sopitum ex cerebro defluit, datur occasio
 imaginationi representandi convivia: sic positus in metu pœna-
 rum, ad minimam v. g. pedis puncturam imaginabitur sibi illas
 subire: similiter sanguis crassior defectu concoctionis, dum ner-
 vos obstruit, imaginationi fingit oppressionem à Dæmone. vel
 ab hoste suffocationem, unde clamor perturbatus, timor & ut
 Poëta cecinit.

Medijs conatibus egri

Succidimus, nec lingua valet nec corpore nota

Sufficiunt vires, nec vox, aut verba sequuntur.

62. Atrâ bile oppressi multa absurda sibi fingunt.

MElancholia petit cerebrum, & metum inducit: quia red-
 dit spiritus crassos & frigidos siccos qui cor constringunt,
 obscuros, qui malæ afficiunt cerebrum. I hinc solitudi-
 nem petunt, quia suis phantasmatibus intenti putant ea præsentia
 aliorum obturbari. Tam absurda, ridenda, incredibilia imagi-
 nantur, quia quod sunt alij somniantes hoc illi vigilantes. Vnde
 Arist. de insomn. cap. 3. dixit. *Sicut in qua commota, aut nulla
 effigies redditur, qua appareat, aut redditur quidem, sed obscura,
 & tortuosa: quiescente autē, & stagnante aqua, rei naturalis imago ap-
 pareat; ita dormientibus & delirantibus idē evenit.* Quod verò non in
 omnibus sed tantum in certo genere delirent, inde fit quia circa
 certas imagines sunt intenti. Mania si frigus etiam mediâ hyeme
 sustinent. Quia in illis ardent humores, idēq; sunt sævi, te-
 merarij, iraculenti.

63. Res novas admiramur, aliqui riden- do lacrymantur.

Quia ut ait S. Tho. 1. 2. q. 12. ar. 3. *Admiratio actus est
 voluntatis desiderantis scire causam novæ rei.* Ratio pos-
 terioris est, Lachrymæ ex Arist. 5. Problem. sunt serola
 humiditas

humiditas venarum: lacrymantur ergo ridentes, quia vehementer in illorū oculis comprimuntur muscoli, & fit magnus pro-
cursus spirituum, qui illam serositatem expellit: Eadem de causa
ventus lachrymas oculis elicit. Bruta non flect. Quia non di-
scurrunt circa objectum, nec advertunt ejus noxam: idēq; &
homo quōd magis considerat malum, magis plorat. Post lacry-
mas levior, videtur sibi, plorans. Quia cerebrum exoneratur
à serositate: infans nascitur plorans, quia extra uterum afficitur
molestiā: lacrymas tamen ejus, inter verum fletum, cū non
discurrat, non reponunt, Mercurial. lib. 1. de morbis puer: So-
ramus Ephes. c. 2. Itaq; & alij. Lacrymæ sunt calidæ; quia
dum proponitur objectum molestum, ratione cujus oritur do-
lor, vel alia passio propter quam spiritus confugiunt & sic calefa-
ciunt serositates. Flentes suspirant: quia accensi spiritus fuligi-
nem elevant, supra cor, & illud quasi suffocant: unde cor ut ex-
cutiat fuligines, vehementiùs attrahit aërem suspiria frangunt.
Quia alliditur spiritus ad arteriam vocalem, & ad illam repercui-
tur, dum cor non potest se omnibus simul fuliginibus exolvere.

64. Passiones excitantur in nobis à va- poribus.

Qualitates ortæ ex primarum certâ temperie in vapores re-
solvunt suum subjectum, scilicet humorum cui inharrent:
hi vapores miscentur prout exigit objectum phantasiæ pro-
positum. Obiectum. v. g. ingratum, hoc modo iram movet.
Vapores è felle consurgunt, vi phantasiæ elevati, & calidum
siccumq; temperamentum acquirunt, qui subtilissimis motibus
sed tumultuariis pungentibusq; agitati, totum hominem in pas-
sionem simillimam agunt. Si verò objectum amabile propona-
tur, vapores sanguinis ex hepate attolluntur calidi & humidi, &
suavibus temperatisq; motibus agitati, eodem modo afficiunt in-
directè animum: unde oritur amor, lætitia, fiducia, gaudium.
Si verò occurrat objectum triste, atræ bilis, vapores assurgunt
frigidi & sicci, qui spiritus animales suâ qualitate, imbuunt, un-
de exoritur tristitia, mæror, commiseratio, planctus. Si ob-
jectum medium inter triste & lætum, vapores frigidum ac humi-
dum temperamentum acquirunt, quibus spiritus imbuuntur, &
animus ad quietem & fiduciam componitur. Hæc spirituum

constitutio prodit se etiam in pulsibus arteriarum. Nam pulsus irati celer; in læto, moderatè magnus; in tristitia parvus, tardus, languidus, suffocatur enim calor ob spiritus & sanguinis constipationem. In lætitia immoderata pulsus debiles, ac fornicantes, quia spiritus vehementer dissipantur.

65. Quibusdam naturaliter magis affici- mur quàm aliis.

Experimur nos statim ferri amore in quosdam vix conspectos, ad alios etiam post beneficia accepta, cogimus animum. Ajunt hoc quidam à fascino oculorum oriri. Sed ulterius res deducenda. scimus chordam sonare immortam, ubi altera pulsata fuerit ejusdem crassitie ac tensionis: ita evenit & in præfenti: eodem modo in uno ac in altero sanguis cum spiritibus agitur, spiritus autem vehementius concitati per oculorum angulos evolant, & mutuo communicantur subjectis. Hinc facilius est amor inter eos qui sunt paris ætatis, paris temperamentis: vel si hoc absuerit, saltem proportio Musica, inter pulsus eorum intervenit, quam senex & puer sanguinei habent diapason; seu duplam: puer ad Juvenem in diapente: Juvenis ad senem in diatessaron: uti observavit Kircherus: & hæc proportio quò fuerit perfectior, magis animos conjungit, quæ si desit, animorum naturalis sequitur aversio: hinc male convenit cholericis & phlegmaticis, sanguineis & Melancholicis ut potè qui tono dissident. Cholericus cum cholericis habent amicitiam, sed illam facile turbant: cum sanguineo diuturnius ager, quia una pars, alteram attemperat. Melancholicus erga sanguineum firmus est amor. Sed melancholici & sanguineus fugit consociationem Cholera impatientiam, Melancholia querelas habet.

66. Juvenes magis febribus obnoxii quàm senes

Quia plurimo calore acti & fuliginoso laborant, in quo facile contingit excessus, maximè in calida & sicca temperie. Hinc etiam ex fatigatione magna febris, quia calor augetur: spiritus enim colliguntur in partes laborantes, & eas calefaciunt, & si calor prius solvatur quàm reliquo corpori communicetur, oritur lassitudo: si diutius duret, cum tendinibus, artibus atq; cordi communicatur, oritur febris. Eo modo etiam

ex ira aliqui in febres incidunt, spiritibus enim collectis calor augetur, tum accedit bulliens sanguis biliosus, ac bilis in suo folliculo effervescentia, quæ omnia febrem conjuncta inducunt. Mœror verò febrem inducit, quia spiritus intè ad unum locum aguntur, & si ex nimia condensatione suffocentur, mors sequitur: si verò non pereant, cor incendunt. Hinc etiam in febrem incidunt, qui diu in sole, vel ad ignem, vel in balneo versati, aut unguentis, nimium calidis uncti. Quia calor externus internum penetrat & accendit.

67. Potentia loco motiva in musculis residet.

Definitur enim musculus communiter à Medicis. *Est voluntarij motus instrumentum.* Tendines quibusdam Musculis ad robur adduntur, sicut videmus in equis & bobus quos illi ingentes habuerunt, de quibus S. Basil. hom. 24. *Poludamas in Olympijs currentes agitatoq; cursu injectâ manu retinebat. Milo à scuto oleo peruncto & lubricato, nullo impulsu amoveri poterat, sed tanquam statua quadam plumbo agglutinata adharebat.* Hoc modo verò motum animal localem peragit spiritus è quarto cerebri ventriculo, cum vi irradiativa per nervos ad Musculum deveniunt, & se in eo potentia residentem conjungunt, & ab illa determinantur ut sint motorij: hæc vis, cum motrice potentia & anima impetum musculo imprimunt, eo modo quo Angelus sine manu imprimere solet.

De Anima Rationali.

68. Ratio seu virtus ratiocinativa non differt specie ab Intellectu.

Est S. Th. 1. p. q. 79. Quia intelligere, est apprehendere veritatem; ratiocinari, est ex notioribus ad ignotiora procedere, quod in Angelis qui uno actu veritatem perfectè apprehendunt, non invenitur: sic ergo hominibus ratiocinatio est via ad intellectum, & habet se sicut motus ad quietem, quæ ad eandem potentiam spectant. idem Boët; comparat rationem temporis quod movetur, intellectionem æternitati, quæ est immota.

69. Non asseruit Aristoteles mortalitatem animæ.

ERipiamus & hunc clypeum Atheis quem suæ impietati præ-
tendunt, Fateor suâ sibi nocuit obscuritate Aristoteles, uti
Allegoriâ Trithemius, ut malè à malis trahatur. Idcirco
eum sepiani veteres dicebant, quæ se suo atramento occuleret.
Urbanus VIII, nondum Pontifex, iussit Bononiæ per Oregium &
alios in Aristotelem totum inquiri, sed eorum calculo absolutus.
Nam lib. 2. de Anima c. 2. *Est aliud anima genus, & hoc
solum posse separari, sicut perpetuum à corruptibili:* imò pro im-
mortalitate animæ ejus verbis argumentum contexo lib. 1. cap. 1.
de Anima. *Si est aliqua operatio anima propria, continget utiq;
eam separari:* & lib. 2. de gen. anim. c. 3. *Restat igitur solum men-
tem (animam rationalem) extrinsecus advenire eamq; divinam
esse, nihil enim cum ejus operatione communicat operatio corporalis
exageratur impietas Atheistica testimonio Apollinis Mylesij apud
Lactant. lib. 7. instit. c. 9.*

*Anima quidem quo ad vinculis corporis tenetur,
Corruptibiles passiones sentiens, mortalibus cedit doloribus:
Cum verò humanam solutionem velocissimam
Post corruptum corpus invenerit, omnis in æthera fertur,
Numquam senescens, & manet in æternum.*

70. Anima rationalis etiã quatenus ra- tionalis, est Forma.

Averroës impius ex Christiano Judæus, ex Judæo Macho-
meranus, docuit homines esse mere bruta, ac Mortales
habere animas, scilicet sensitivam ac vegetativam, ratio-
nalem verò assistere solummodò, sed solus docuit, neq; ullus
alius alicujus nominis Philosophus, ut Doctor subtilis inquit in
4. d. 43. q. 2. Refutavit abundè S. Thom. lib. 2. adversus gentes,
& Clemens V. in Cœcilio Viennæ habito contra Petrum Joannis
Averroëstam anno 1311. damnavit, sequitur enim ex hoc nullum
esse meritum, aut demeritum in homine, cessat virtus & pecca-
tum. Negatur totale fundamentum fidei, & ipsa fides subruitur,
quâ jubetur credere vitam æternam, & alia multa quæ enume-
rat Guido Carmel. c. 2, sed tatione aggredior. Ille assistens so-
luta

lum est spiritus. Ergo homo non intelligit, non vult &c. actio-
nes enim sunt suppositorum: imò nec rationalis, nec enim na-
vis rationalis est, ex eo quod illam natura rationalis regat.

71. Anima rationalis est indivisibilis.

SToici & Epicurei animam secabant in partes. Fides & ratio
oppositum docet. Arist. lib. 1. c. 3. de anima supè partibus, seu
ἐπιπέδῳ Hv. proficitur. S. Aug. serm. 186. de temp. c. 4. *contingit ut in corpore humano, imò de corpore aliquod præcidatur mem-
brum, manus, digitus, pes. Nunquid præcisum sequitur animam
cum in corpore esset, vivebat: præcisum amittit vitam. Dividatur
enim si dividi potest, & pars v. g. homini impio amputetur cum
brachio, debet meritas dare pœnas in orco; convertatur homo
ille, & veniam scelerum obtineat, residuum animæ ad cœlum
deferet, itaq; hæc anima & beata & infelix, & filia Dei & filia
iræ, simul erit. Vel cerè ut ad fidei mysteria non recurratur;
pars resecta, vel poterit aliquid operari, vel non: si poterit, tum
volet, intelliget, & quid tandem deest ad integritatem. Ergo
duæ erunt animæ: si nihil operabitur. Ergo gratis erit, atq; adeò
non erit. Quocirca optimè Tertul. lib. de anima cap. 14. *Anima
simplex est, & de suo tota non magis structilis aliunde, quam dis-
solubilis ex se, quia si structilis & dissolubilis.**

72. Voluntas non nisi motâ imaginatione mover appetitum inferiorem.

QVia in distans non loci quidem, sed processus ageret, omif-
sâ viâ mediâ, quæ est imaginatio Dux appetitûs. Hinc
etiam quando fœctis lacrymis quis alterius mortem deplorat,
fit hoc mediâ imaginatione. Nam voluntas per intellectum,
proponit imaginationi ob- tum tuste, imaginationem sequitur
inferior appetitus. Mitigatur deinde per lacrymas dolor, quia
quod nocivum ad exteriorem effunditur, & animæ intentio disgre-
gatur. Mitigatur per amicorum compassionem, quia ut ait S.
Th. 1. 2. q. 38. *dolens imaginatur quasi partem sui oneris ab alijs de-
portari & sic ipsi sui levius. Vel potius quia videt se à condolenti-
bus amari: amari autem est delectabile, & sic delectatio minus
tristitiam.*

73. Memoria intellectiva non distingui- tur realiter ab intellectu.

A S. Thoma id accepit testimonium 1. p. q. 79. ar: 7. memoria enim, vel sumitur pro vi conservativa specierum, vel pro vi recognoscitiva objecti, utroq; autem modo sumpta, est idem cum intellectu. Nam ut conservativa specierum, ex mente Philosophi, est ipse intellectus, qui dicit, quod locus formati, id est specierum sit ipse intellectus: & aliunde, eadem potentia quæ est receptiva formæ, est etiam retentiva ejusdem. Meminisse enim præteriti nihil est quam cognoscere præteritum: ideoq; & memoria cognoscitiva nihil est realiter aliud ab intellectu. Neq; tamen eò minus facta est ad imaginem Dei. Anima. Nam si ejus substantia consideretur, verè est imago Dei unius, nam convenit, cum illo in gradu intellectivo, est incorporea, indivisibilis, æterna, ubicunq; est tota in toto existit, & in singulis partibus tota: capax visionis & amoris Dei, quæ omnia invenjuntur in Deo uno, ut exemplari prototypo. *Anima* inquit. Augu: epist. 28, *per totum corpus, quod animat, non locali diffusionem tota simul adest, nec minor in minoribus, nec in majoribus major: sed alicubi intensius, alicubi remissius, & in omnibus tota, & in singulis tota.* & sicut Deus omnia ex nihilo creavit, ita inquit Richar. vict. lib. 4. c. 20. *Si miraris quomodo ille omnium Opifex Deus, tot & tam varias species rerum, prout voluit, in ipso mundi exordio, ex nihilo in actum produxit, cogita quàm sit humana animæ facile, omni horâ quaslibet rerum figuras, per imaginationem (id est primam apprehensionem) fingere, & quasdam sui generis Creaturas, quoties voluerit sine præjacenti materia, & velut ex nihilo formare: & incipiet minus esse mirabile, quod fortè prius videbatur in credibile. si verò consideretur secundum processiones actuum suorum, sic est imago Dei ut trini. Nam sicut in Deo Trinitas personarum consurgit, per processionem intellectus & voluntatis, ita & in anima per quandam participationem illarum processionum consurgit imago Trinitatis. Quatenus nimirum intelligendo producit verbum, & diligendo amorem, sicut Pater æternus, per intelligentiam suam, generat verbum quod est Filius, & Pater ac Filius per dilectionem quâ se diligunt, producant amorem subsistentem, qui est Spiritus S. & ita in anima non est spectanda ratio Trinitatis ex tribus potentiis, etiamsi illæ distinguerentur realiter, quia in Deo tres potentiæ, memoria, intellectus & voluntas, non constituent Trinitatem, sed sunt Trinitati communes: sed juxta processiones intellectus & voluntatis. Iam claudamus has conclusiones Philosophicas, verbis Philosophi Christiani Aeneæ Gazzi in dial. Theophr.*

Quoniam isthuc venimus sacrificium gratiarū actionis Deo offeramus, non Hecatombē, ut apud Athenienses, nec formicam ut in isthmo soli, & Neptuno, sed perpurgatā mente, quò Deo similes evadamus.

PARADOXA.

Prius ex homine aliquid aliud fit, quàm moriatur. 2. Qui contradictoria loquitur, veritatem dicit. 3. Nemo noctem vidit, neq; in veste foramen. 4. Et potest, & non potest infinitum claudi terminis. 5. Fieri non potest sine miraculo, ut caseus Hollandicus scateat vermiculis. 6. Aqua naturaliter sursum ascendere, & ignis descendere potest. 7. Orando Deum nemo potest distrahi. 8. Non est humilis qui omnem honorem fugit. 9. Quæ sunt viciniore soli magis frigent. 10. Foramen in veste probabile est quod sit Ens respectivum.

PARERGA.

Potest fieri, ut libra plumbi æquiponderet toti terræ: 1. Potest audiri sonus campanæ ingentis, quæ nunquam exitit. 2. Possumus accendere nives igne, & glacie urere imò & aquā. 3. Possumus quovis momento iridem exstruere. 4. Potest quis suum occiput videre. 5. Possumus ex uno milite integram aciem efformare. 6. Fontes abditi sub terra bilance inquiri possunt. 7. Potest deprehendi, quanta cujusq; rei rarefactio possit esse. 8. Potest eodem clavo occludi foramen triangulare & quadratum & rotundum. 9. Potest ex quavis arbore in sylvis cognosci etiam noctu, quam partem versus sit merides aut septentrio.

EX OPTICA.

Prop. ima. *Quò aliquis altior est, plus de terra videt, sed tamen ei minora omnia terrena apparent: è contra verò omnia cœlestia majora altioribus, minora de pressioribus.* Ratio partis prioris est, Quia oculus tantum videt de globo, quantum intercipiunt lineæ tangentes ductæ à puncto oculi ad globum: sed terra est globus: Ergo. Hoc posito subsumo, sed è remotiore à terra oculo ductæ tangentes majorem portionem globi abscindunt. Ergo ductæ ex oculo altiore majorem terræ partem abscident, ac proinde major pars videbitur. Pro altera parte est Axioma opticum. *Quæ videntur*

dentur sub angulo minori, minora apparent. Sed ductæ lineæ ex oculo ad tiore ad eadem objecta licet intra majorem portionem terræ contenta minorem angulū faciunt, quàm facerent, si ex oculo demissiore ducerentur. Ergo minora altiori homini omnia terrena apparent. E contra verò ob idem argumentum, cœlestia magnis personis; majora; minoribus minora videntur.

Prop. 2da, *Statua in alto posita, ut capite non magis à nobis distare videntur, debent esse versus nos inclinata.* Distantias objectorum cognoscimus ex axium opticorum concursu communi, sic enim oculus unus alterius axem quoad longitudinem determinat. Cum igitur axis utriusq; oculi concurrat semper in eodem puncto objecti visi, axis opticus sua sectione determinabit alterius axis optici longitudinem, quæ longitudo si major sit, magis objectum distare videbitur. Hoc ergo in statu alto impositis contingit, longior est determinatio axis dum caput aspicimus, quia longiores radij à capite ad oculum nostrum ducti, quàm à pedibus, ob hoc ergo, ut statua rectissimè collocatam judicemus. Prudentes Architecti parte duodecimâ superiores ad nos partes statuæ inclinant.

Prop. 3tia Non vitio oculorum accidit quod quædam parva videantur, si enim duæ rectæ lineæ sese mutuo secuerint, angulos ad verticem æquales inter se efficiunt: juxta 1. Elem. 15, radij verò visorii sunt rectæ, & se mutuo in ingressu secant, itaq; intra oculum æqualem ei sub quo res affertur constituunt visorium angulū,

Aenigmatum Ethicorum Solutiones.

Quodnam animal manibus solis ambulat, nec utitur pedibus? Virtus operibus nititur non pedibus.

Quænam Virgo suas manus comedit, & iisdem alitur, nec; tamen manca est? Virtus.

Quæ res ita magna, ut non habeat majorem, ita parva ut non minorem? Fortuna.

Quæ bestia venenatissima? Malum exemplum.

Cujus nunquam funus sine successore? Gaudium, cui superstes dolor.

Quis spreto præstantiore alimento amariùs gustat? Medicus morbos quærit.

Quod dimidium sapientiæ? Media pars sapientiæ inter-
rogare, Responsum dare pars altera.

Quæ figura sapientiæ? Tetragona; quâ jactatur, jacet
fixa.

Quæ figura amoris? Circulus. Ab uno amor procedit, ad
unum redit.

Quæ est Quadratura circuli? Amor circulus, sapientia qua-
drata, amor itaq; sapientis quadratus.

Qui supremus & medius? Sapiens supra homines, virtus ejus
in medio.

Cujus puncti umbra est linea infinita? Sapientis minimus error
infinitè obscurat.

Quod instrumentum mensurandæ mentis? Actio.

Quod pondus cujus dimidium gravius toto? Me diocri
fortuna.

An sit debitum, quod non licet creditori exigere nec q veri de
debitore iniquo? Honor.

Quid similius Justitiæ? Injustitia. nam & hæc bilanci
habet.

An finis distinguitur semper à medio? Non. Finis rectæ gu-
bernationis facere bonos idem est medium.

Quod regimen bonum? Obedientia. Nescit imperare cui
non obeditur.

Quis amat hoc quod odit? Iracundus & ultor. Nam damnat
injuriam & illam appetit.

Quot sunt unum & quatuor? Duo. Amici sunt duo, nam
amor illos unit, sic sunt unum; rursus quilibet est in altero & sic
sunt quatuor, & simul unum.

Quando somniat vigilans? Cum stultus sperat.

Quæ symphonia gratissima? Lingvæ & manus consonantia.

Quis omnibus lingvis loquitur? Qui Operibus.

Quod animal cor habet in manu? Sapiens.

Quis civis melior? Civis sui, nam est etiam Concivis Dei.

Quæ homini perniciosa maxima? Ipse sibi.

Quid fortissimum? Amor qui & animos vincit.

Quid justissimum? Mors, quæ non acceptat personas.

Quis medicus optimus? Mors omnia sanat vulnera.

Quis Narcissus formosissimus? Qui seipsum contempletus

vidit.

Quis

¶ Quis maximè egenus? Qui nulla re scit uti.

Quis individue dividit? Caritas, nam amicorum omnia communia facit.

Quod est veracissimum speculum? Inimicus apertus qui nulla vitia silet inimici:

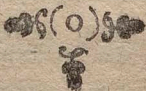
Quis optimus Dominus? Qui succedit pessimo.

Quis importunissimus exactor? Venter.

Quis non cognoscitur nisi absit? Sanitas.

Quod injuriarum optimum remedium? Oblivio.

August. lib. 1. de Trin. Quisq; ergo hoc audit vel legit, ubi pariter certus est, pergat mecum, ubi pariter hæsitat quærat mecum, ubi errorem suum cognoscit, redeat ad me, ubi mecum, revocet me, Ita ingrediamur simul charitatis viam, tendentes ad eum, de quo scriptum est. Quærite faciem ejus semper.

Biblioteka Jagiellońska

stdr0009159

